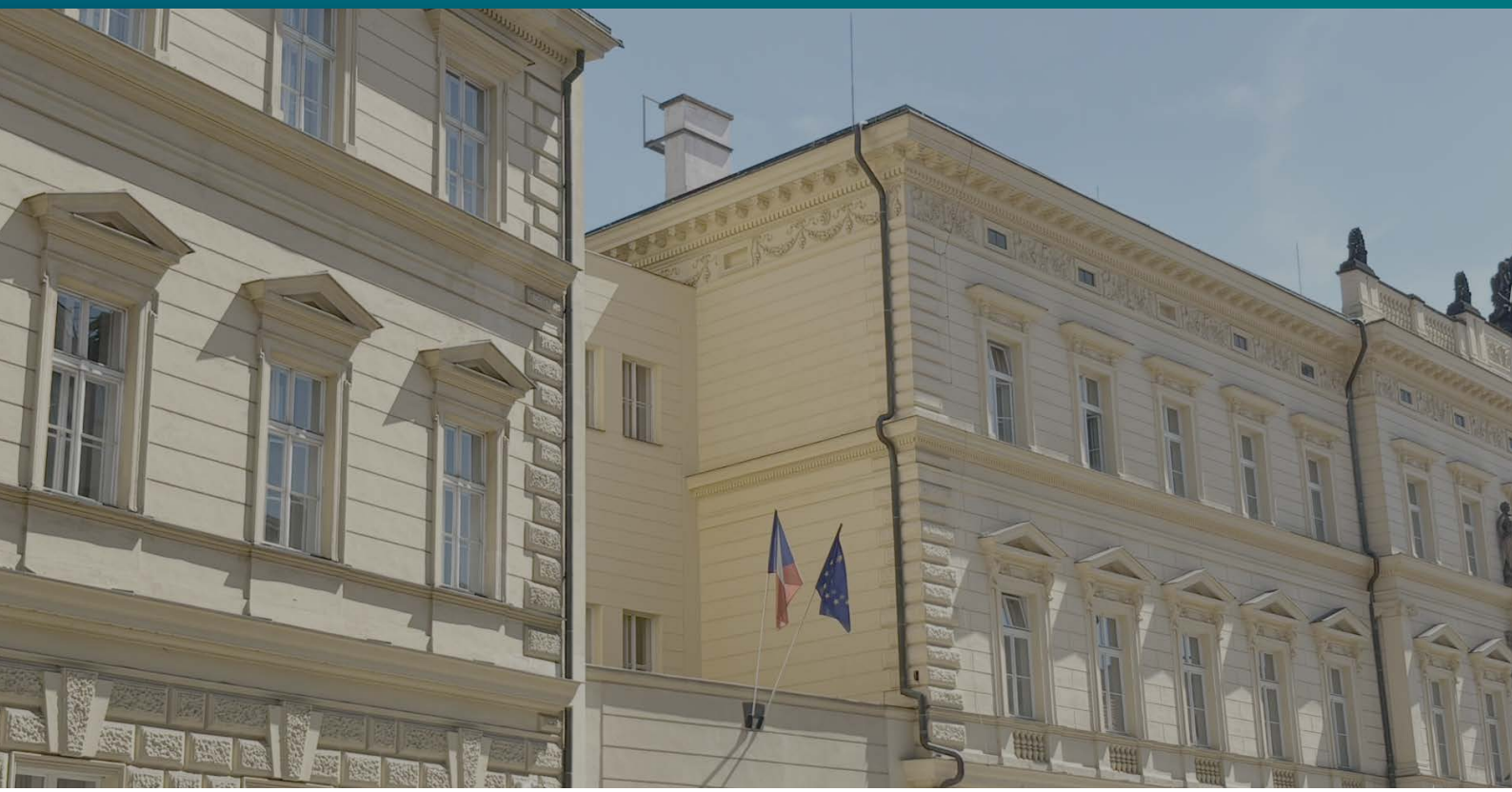
CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRACII

Bulletin lidských práv

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

přinášíme vám zářijové číslo, které otevírá Lucie Bendová vhledem do tureckého právního systému, který obohacuje svými zkušenostmi ze stáže na Velvyslanectví České republiky v Ankaře.

Ve zprávách z NHRI Zuzana Durajová přináší skrze tři případy řešené před Ústavním soudem exkurz do práv lidí s poruchou autistického spektra.

Sekci mezinárodní trestní spravedlnost otevírá Karolína Nešpůrková článkem o nedávno zesnulém Ratku Mladićovi a významu jeho případu pro vývoj mezinárodního trestního a humanitárního práva. S dalším příspěvkem navazuje Alžběta Frommerová, která informuje o genderově podmíněném násilí v Nigéri optikou mezinárodního trestního práva.

V Evropské sekci pojednává Adéla Krejčířová o polském případu diskriminace dítěte, kterému úřady odmítaly vydat rodný list. Anna Slezáková píše o případu Aleksieva a ostatní proti Bulharsku, který se týkal práva na ochranu obydlí.

Madlen Seibertová ze sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva píše o neoprávněných popravách demonstrantů v Iránu. Tobiáš Ševčík pak představuje zjištění Evropské komise o stavu právního státu v EU.

V České sekci na vás čeká článek Jonáše Hodaně o dalším vývoji tzv. bitcoinové kauzy. Co se ve věci, kterou můžeme sledovat již déle než rok, stalo tentokrát?

Za všechny, co se na bulletinu podílí, Vám přeji příjemné čtení,

Jakub Dubják

Editor Bulletinu

Obsah

Téma | 3

- Turecko – mezi právem a realitou: reflexe z diplomatické stáže 3

Zprávy z NHRI | 10

- Lidé s PAS třikrát před Ústavním soudem 10

1) Mezinárodní trestní spravedlnost 13

- Mladić zemřel, jeho odkaz žije dál 13
- Genderově podmíněné násilí a mezinárodní trestní právo v Nigérii 17
- Aktuality sekce Mezinárodní trestní spravedlnost 21

2) Evropský systém ochrany lidských práv 24

- Diskriminace dítěte kvůli sexuální orientaci jeho rodičů 24
- Nelegální stavby nebo domovy? Demolice romské osady v Bulharsku 27
- Aktuality sekce Evropský systém ochrany lidských práv 30

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva | 33

- Írán pokračuje v nezákonných popravách demonstrantů 33
- Vláda práva v EU a její hodnocení v 2026 Rule of law report 37
- Aktuality sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva 40

4) Česká republika a lidská práva | 42

- Další vývoj v tzv. bitcoinové kauze? Padlo rozhodnutí ve vazební věci Tomáše Jiřikovského 42
- Aktuality české sekce 44

Monitoring lidskoprávních publikací 46

Redakce Bulletinu 48

Ministerstvo spravedlnosti České republiky, autor: Nikola Burdová, upraveno: oříznutí

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, na webu Centra najdete řadu zajímavých informací. V sekci Blog naleznete další zajímavé krátké články či rozhovory s významnými osobnostmi a v sekci Akce se dozvíte, jaké konference a odborné diskuze jsme uspořádali nebo právě chystáme.

Na webu máme rovněž například seznam letních škol, kterých se můžete zúčastnit, včetně potřebných termínů, dále manuál výzkumu lidských práv s řadou odkazů na užitečné zdroje a relevantní instituce, a další užitečné informace.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Téma

Turecko – mezi právem a realitou: reflexe z diplomatické stáže

Lucie Bendová

Turecko je zemí, kde se evropské právní principy setkávají se specifickou politickou a společenskou realitou. Dvouměsíční stáž na Velvyslanectví České republiky v Ankaře mi umožnila sledovat zblízka fungování tureckého právního systému, justice i ochrany lidských práv.

Úvod

Turecko, oficiálně Turecká republika, je již tradičně označováno za pomyslný most mezi Evropou a Asií. Právě tato poloha mezi dvěma kontinenty, kulturami i geopolitickými světy z něj činí jednu z nejzajímavějších zemí současnosti s populací téměř 88 milionů a jeho pestrou společností, kulturou a historií. Přesto v české společnosti stále přetrvává řada mylných či zjednodušených představ o Turecku, jeho obyvatelích i právním systému.

Výzdoba při svátku [1]

Od rozpadu Osmanské říše po vysokou diplomacii

Stejně jako v případě jiných postimperiálních prostorů, i zde byl rozpad Osmanské říše následován bojem o nezávislost a podobu nového státu. Turecku se však podařilo tento proces završit mimořádně úspěšně a stalo se inspirací pro řadu dalších států v regionu. Přeskočíme-li složité historické mezikroky, dostaneme se od založení Osmanské říše na konci 12. století, přes rozkvět říše ve století 16. po jeho konec k vyhlášení Turecké republiky dne 29. října 1923, které je neodmyslitelně spojeno se jménem Mustafa Kemal Atatürk.

Za zmínku přitom stojí už samotné jeho jméno. V době, kdy navštěvoval školu, se v Osmanské říši příjmení ještě nepoužívala. Ve třídě bylo několik chlapců jménem Mustafa, a aby se od ostatních odlišil, dal mu učitel přízvisko Kemal – z arabského kamāl, tedy „*dokonalost*“, „*vynikající*“ nebo „*morální dokonalost*“. Příjmení Atatürk, doslova „*Otec Turek*“, si vysloužil až později. Dodnes zůstává jednou z nejvýznamnějších osobností tureckých dějin a více než sto let po vzniku republiky představuje stále živou součást turecké kolektivní identity. Přesto ani jeho odkaz není v dnešním Turecku vnímán zcela jednoznačně – i když si dovoluji tvrdit, že 99 % obyvatel ho vidí jako spasitele národa, drobná část, a to zejména kurdského původu mu má určité věci za zlé s ohledem na práva a sebeurčení tohoto významného etnika.

V posledních letech hraje Turecko mimo jiné významnou roli i v rámci řešení světových konfliktů. Staví se do role mediátora v případě války na Ukrajině, i v Gaze. Udržuje si pragmatické vztahy prakticky s každou stranou a v poslední době můžeme vidět i velkou náklonost prezidenta Trumpa k prezidentu Erdoğanovi, a to i přes to, že při návštěvě Bílého domu minulý rok prezident Trump tureckého protějška s úsměvem urazil a obvinil z ovlivňování voleb.

Cesta ke stáži

Můj vztah k Turecku začal dávno před studiem práva a postupně se proměnil v odborný zájem o jeho politiku, právní systém a vztah k Evropě. Stáž na českém velvyslanectví v Ankaře mi umožnila tyto zájmy propojit s praktickou zkušeností z diplomatického prostředí.

Tento příspěvek vychází z mého dlouhodobého zájmu o Turecko a z praktických zkušeností získaných během mé stáže v Ankaře. Nejprve stručně představím cestu, která mě k Turecku přivedla, následně se zaměřím na vybrané aspekty jeho historie a právního systému a v závěru se dotknu některých aktuálních témat. Turecko jsem poprvé navštívila během letní dovolené. Po několika letech jsem se k němu vrátila v období covidu, kdy jsem na gymnáziu psala seminární práci o vstupu Turecka do EU. Můj tehdejší učitel mi následně vnukl myšlenku rozvinout toto téma i v rámci středoškolské odborné činnosti – a tak se také stalo. Vznikla práce s názvem „*Turecko: Osmanská říše i Atatürkova moderní republika*“.

Právě během studia se můj vztah k Turecku prohloubil. Již při psaní výše uvedené práce jsem začala pronikat do turečtiny, ale skutečný posun přišel až s individuálními online lekcemi. Zároveň se mi poprvé podařilo propojit mou oblíbenou zemi se studovaným oborem – zúčastnila jsem se dvou právních letních škol od spolku Elsa. První Sels Ankara v létě 2023 na téma mezinárodního práva a arbitráže a druhé Sels Izmir na téma práva duševního vlastnictví a IT. Díky těmto zkušenostem jsem navázala cenné kontakty v oboru, zejména mezi tureckými advokáty a akademiky, například z prestižní univerzity Bilkent.

Následně jsem se zájmem o stáž oslovila Generální konzulát v Istanbulu a Velvyslanectví v Ankaře. A právě na Velvyslanectví v Ankaře mi stáž vyšla

Česká recepce [2]

a mohla jsem zde dva měsíce působit. Věnovala jsem se zejména politické a migrační diplomacii. Měla jsem možnost podílet se na reportech současného dění v zemi, účastnit se konferencí zejména s lidskoprávní a migrační tématikou, schůzí Delegace Evropské unie v Turecku a zažila jsem v Ankaře také recepci české ambasády na počest české státnosti.

V rámci stáže jsem se věnovala především bilaterálním vztahům České republiky a Turecka a sledování aktuálního politického, migračního a bezpečnostního vývoje. Vzhledem ke svému studijnímu zaměření jsem zpracovávala také právní otázky týkající se například turecké Ústavy, judikatury Evropského soudu pro lidská práva a dalších aspektů tureckého právního řádu.

Během stáže jsem rovněž sledovala vývoj situace v Sýrii a měla možnost navštívit oblasti zasažené uprchlickou krizí, místní nevládní organizace i českou humanitární organizaci *Člověk v tísni*. Ta se v regionu mimo jiné podílí na projektech zamě-

řených na pracovní začleňování žen postižených ničivým zemětřesením z roku 2023.

A právě díky již pokročilejší znalosti turečtiny se mi podařilo užít a využít můj pobyt na maximum. V Turecku – a obecně v regionech směrem na východ – není angličtina samozřejmostí. I když se používá, neotevírá zdaleka tolik dveří jako místní jazyky, zejména turečtina, perština nebo arabština.

Právní systém

Současné Turecko je výsledkem reforem, které z někdejší Osmanské říše vytvořily sekulární republiku inspirovanou západními právními a politickými modely. Přestože je dnes součástí evropského systému ochrany lidských práv, jeho právní realita zůstává výrazně složitější, a i jeho sekularita je se současnou vládou předmětem debaty.

Po rozpadu Osmanské říše a s lavinou reforem ze strany Atatürka a jeho stoupenců, se země rychle a úspěšně proměnila do sekulární republiky po západním vzoru. V některých oblastech dokonce západní státy předběhlo – za příklad lze uvést volební právo žen existující již od roku 1930. První prezident Turecké republiky také zakázal nošení šátků a zahalování tváří na univerzitách, což je v kontrastu s tím, jak je otázka zahalování v Turecku řešena nyní.

Od roku 1954 je Turecko smluvní stranou Evropské úmluvy o lidských právech. V roce 1987 uznala právo jednotlivců podávat stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva a v roce 1990 přijala jeho závaznou jurisdikci. Další významným mezníkem v rámci ochrany lidských práv byla ústavní novela z roku 2004, která přiznala mezinárodním smlouvám o základních právech a svobodách, jejichž je Turecko smluvní stranou, zejména Evropské úmluvě o lidských právech, přednost před vnitrostátními zákony. Na tuto reformu navázala ústavní novela z roku 2010, jež zavedla institut individuální ústavní stížnosti k Ústavnímu soudu. Od roku 2012 se tak jednotlivec může obracet na Ústavní soud s tvrzením, že orgány veřejné moci porušily jeho základní práva a svobody zaručené tureckou Ústavou nebo práva chráněná Evropskou úmluvou o lidských právech. Tím byl v Turecku zaveden systém ústavního přezkumu individuálních zásahů do základních práv, který stejně jako v českém případě představuje významný vnitrostátní prostředek jejich ochrany.

V Turecku se v souvislosti s prezidentskými volbami plánovanými na rok 2028 stále intenzivněji diskutuje o další kandidatuře současného prezidenta Recepa Tayyipa Erdoğana i dalších možných kandidátech. Článek 101 turecké Ústavy stanoví, že prezidentem může být zvolen turecký občan starší 40 let s vysokoškolským vzděláním, a to nejvýše na dvě funkční období v délce pěti let.

Erdoğan byl prezidentem zvolen v letech 2014, 2018 a 2023. Jeho kandidatura v roce 2023 vycházela z argumentace týmu ústavních právníků, že po přechodu z parlamentního na prezidentský systém v roce 2017 se omezení počtu mandátů začalo počítat znovu. Zatímco představitelé vlády tuto interpretaci podporovali, opozice její ústavní opodstatněnost zpochybňovala. Ještě významnější je však článek 116 Ústavy, podle něhož může prezident během svého druhého mandátu znovu kandidovat, pokud parlament rozhodne o opakování voleb třípětinovou většinou, tedy nejméně 360 z 600 poslanců.

Další Erdoğanova kandidatura se již stala aktuálně otevřeným politickým tématem. V září 2026 prezidentský poradce sdělil, že Erdoğan bude kandidovat na další mandát, pokud parlament rozhodne o předčasných volbách, a navrhl jejich konání již 16. dubna 2028. Také ministr spravedlnosti Akın Gürlek veřejně hovořil o Erdoğanově dalším zvolení. To naznačuje, že se počítá s pokračováním v prezidentské funkci v rámci širších politických plánů provládního tábora. Samotná oznámení však nenahrazují splnění ústavních podmínek kandidatury.

O změně Ústavy však prezident hovoří dlouhodobě. Na konci roku 2024 uvedl, že Turecko potřebuje novou, civilní a moderní Ústavu, která by nahradila současnou úpravu vzniklou v návaznosti na vojenský převrat. V květnu 2025 následně pověřil deset právních expertů přípravou nové Ústavy.

Představitelé AKP odmítají, že by změna Ústavy měla za cíl úpravu podmínek prezidentského mandátu, ovšem případné přijetí takových změn by mu mohlo legálně umožnit další kandidaturu.

Právě proto se otázka nové Ústavy stává nejen právním, ale i významným politickým tématem.

Poslední zásadní ústavní změna v Turecku nastala po referendu v roce 2017, v němž Turci rozhodli o přechodu země z parlamentního na prezidentský systém. Došlo tak mimo jiné ke zrušení funkce premiéra a k výraznému posílení pravomocí prezidenta.

Turecká justice

Na první pohled je turecká soudní soustava českému právníkovi překvapivě známá. Rozdíl mezi právní úpravou a jejím praktickým fungováním se však výrazně projevuje zejména v otázkách nezávislosti soudnictví a ochrany lidských práv.

Přestože bývá turecký právní systém v Evropě často vnímán jako odlišný, jeho struktura je českému i kontinentálnímu právnímu modelu překvapivě blízká. Základ soudní soustavy tvoří civilní a trestní soudnictví, vedle nichž stojí samostatný Ústavní soud.

Turecká soudní soustava se skládá z obecného soudnictví, správního soudnictví a Ústavního soudu jako samostatné instituce. Zvláštní postavení má také Soud pro řešení kompetenčních sporů (Uyuşmazlık Mahkemesi).

Soudní moc je dosti detailně upravena přímo v Ústavě. Počínaje článkem 138, jež hovoří o nezávislosti soudů, článek 140 upravující soudce a státní zástupce, článek 141 zabývající se zásadou ústnosti a veřejnosti jednání, dále článek 146 hovoří o ústavním soudu (Anayasa mahkemesi) a jeho 15 členech volených parlamentem. Článek 154 upravuje Nejvyšší soud (Yargıtay), jenž představuje nejvyšší instanci v civilních a trestních věcech, a článek 155 se věnuje Státní radě (Danıştay), která plní funkci nejvyššího správního soudu. Další institucí upravenou článkem 159 Ústavy je Rada soudců a státních zástupců, jež má v pravomoci například jmenování, obecně rozhodování o soudcích a státních zástupcích, disciplinární a kárná řízení. Posláním instituce je zajištění spravedlnosti a provádění řízení týkající se soudců a státních zástupců v souladu se zásadami právního státu, nezávislosti a nestrannosti soudů a zárukami trvalého funkčního období soudců a státních zástupců. Do roku 2017 existovaly také

Budova Velvyslanectví České republiky v Ankaře [3]

samostatné vojenské soudy. Po ústavní novele z roku 2017 však byly zrušeny a jejich pravomoci byly převedeny na civilní soudy.

Organizaci civilních a trestních soudů upravuje zákon č. 5235 o zřízení, pravomoci a působnosti soudů prvního stupně a regionálních odvolacích soudů. V oblasti civilního soudnictví působí vedle obecných civilních soudů také řada specializovaných soudů, například rodinné, pracovní, obchodní či spotřebitelské soudy. O opravných prostředcích proti rozhodnutím soudů prvního stupně rozhodují regionální odvolací soudy. Nejvyšší instancí je již zmíněný „*Yargıtay*“, tedy obdoba nejvyššího soudu. V jakési podobě existuje již od roku 1868, kdy byl zřízen sultánem v podobě „*Divan-ı Ahkâm-ı Adliye*“, tedy volně přeloženo jako Nejvyšší justiční rada Osmanské říše. Sídle této instituce je Ankara a jejich cílem je zajistit veřejnou důvěru a právní jistotu a dosáhnout jednotnosti judikatury v celé zemi.

Podobně je organizováno také trestní soudnictví. Vedle obecných trestních soudů prvního stupně

zde působí soudy pro závažné trestné činy (Ağır Ceza Mahkemesi), které rozhodují zejména ve věcech vražd, terorismu, organizované kriminality nebo dalších zvlášť závažných trestných činů. Tyto soudy však nevykonávají pouze hlavní líčení. Již ve fázi přípravného řízení rozhodují například o povolení odposlechů, domovních prohlídek či dalších zajišťovacích a operativně pátracích prostředků. Současně řeší některé kompetenční spory mezi státními zastupitelstvími. Rozhodují v tříčlenných senátech, což svým postavením částečně připomíná krajské soudy v České republice rozhodující v prvním stupni o nejzávažnější trestné činnosti.

Dále v rámci správního soudnictví existují specializované správní soudy a Nejvyšší správní soud (Danıştay).

Ústavní soud je stejně jako v českém právním systému institucí stojící mimo soudní soustavu kontrolující ústavnost. V roce 2012 byla zavedena individuální ústavní stížnost, která funguje prakticky stejně jako v ČR. Valné shromáždění Ústavního soudu přezkoumává soulad zákonů, prezidentských dekretů a jednacího řádu Velkého národního shromáždění (parlament) s Ústavou z hlediska formy i obsahu. Ústavní změny však zkoumá a přezkoumává pouze z hlediska formy.

Je však třeba zmínit, že nestrannost a nezávislost soudnictví v Turecku je dlouhodobě předmětem kritiky, a to jak uvnitř státu, tak ze strany mezinárodních institucí. Evropská komise ve své zprávě o Turecku upozorňuje na přetrvávající nedostatky v oblasti nezávislosti soudnictví a na jeho zranitelnost vůči výkonné moci. Po dvou letech výjimečného stavu vyhlášeného po pokusu o puč v roce 2016 byla zasažena mimo jiné i justice. Mnoho soudců a státních zástupců bylo zbaveno funkce a řada z nich byla stíhána pro údajné napojení na iniciátory puče. Jak uvádí zvláštní zpravodaj OSN pro nezávislost soudců a právníků, ESLP stále projednává více než 1 000 stížností podaných soudci, kteří byli zadrženi.

Případy Yalçınkaya a Kavala před ESLP dále poukazují na problémy nezávislosti a nestrannosti tureckého soudnictví. Zatímco ve věci Yalçınkaya Soud identifikoval systémové nedostatky týkající se spravedlivého procesu a nezávislosti soudů, ve věci Kavala konstatoval politickou motivaci jeho zadržování a porušení čl. 5 a 18 EÚLP. Problém je, že turecké orgány a soudy některé rozsudky ESLP neprovedly nebo je provedly nedostatečně.

Aktuální kauzy

Trestněprávní kauzy

Jedním z nejdiskutovanějších témat současnosti jsou trestní kauzy, kdy pachatelé vražd jsou nezletilé osoby. Co se týče hranic věku v rámci trestní odpovědnosti v Turecku, osoby mladší 12 let nenesou trestní odpovědnost. U osob ve věku 12 až 15 let záleží na tom, zda jsou schopny pochopit právní význam svého trestného činu. Ve věku 15 až 18 let se má za to, že trestní odpovědnost existuje, avšak ukládané tresty jsou ve srovnání s dospělými pachateli mírnější. Poměrnou kuriozitou hodnou zmínky v rámci tureckého trestního zákona je to, že ustanovení tohoto zákona vztahující se na nezletilé osoby, které v době spáchání činu nedovršily dvanáctý rok věku, se použijí také na hluchoněmé osoby, které nedovršily patnáctý rok věku. Turecký ministr spravedlnosti rovněž oznámil, že v rámci 11. balíčku soudní reformy je cílem zvýšit horní hranice trestních sazeb za úmyslné usmrcení spáchané mladistvými a omezit neodůvodněné snižování trestů, které je jim v současnosti přiznáváno. Jedna z kauz, kterou jsem sama sledovala, byla vražda chlapce Matea v Istanbulu dvěma chlapci ve věku 12 let. Celý tento případ byl vysoce citlivý a medializovaný, kdy matka zesnulého chlapce bojuje před soudem za spravedlivý proces a potrestání a akcentuje sociální problém v podobě kruté trestné činnosti mladistvých.

Starosta Imamoğlu

Již je to rok a čtvrt co byl zadržen turecký opoziční politik (strana CHP) a starosta Istanbulu Ekrem Imamoğlu a je držen ve věznici Marmara. Počáteční mohutné protesty, o kterých se informovalo po celém světě, již ustaly, a nyní se konají spíše místní manifestace na podporu zadrženého starosty. Významnou roli v protestním hnutí sehráli zejména studenti a mladí lidé, kteří vyjadřovali obavy z oslabování demokracie a principů právního státu v Turecku. Zároveň se hlásili k odkazu kemalismu a podporovali proevropské směřování země. V současnosti organizují protestní akce

především představitelé opoziční Republikánské lidové strany (CHP). V rámci této korupční kauzy se do vězení dostávají starostové a úředníci po celém Turecku. Hlasy podpory starosty se ozývají i z Evropského parlamentu.

Od počátečního impluzu této kauzy – odebrání vysokoškolského diplomu[2] dne 19. března 2025, se obvinění vůči zatčenému starostovi proměnily. V Turecku musí mít kandidát na prezidenta vysokoškolské vzdělání, a právě kolem osoby Imamoğlua se spekulovalo o prezidentské kandidatuře. Původní obvinění starosty obsahovala korupci, vydírání, podvod, účast na zločinecké skupině, podporu terorismu – strany PKK, praní špinavých peněz. Obvinění ohledem terorismu bylo soudem zamítnuto a hlavní stíhání je ve věcech korupčních a zločinecké skupiny. Dne 16. července však přibylo další obvinění, a to urážky státního zástupce. Během slyšení se totiž obviněný Imamoğlu vyjádřil k jeho kauze jako k politicky orientované. Toto obvinění na něj už jednou bylo vzneseno, a to v roce 2022. Nyní byl v této věci nepravomocně odsouzen na rok a osm měsíců, a podal odvolání. Toto odsouzení pro něj může znamenat zákaz politické činnosti. Spolu s istanbulským starostou byli zatčení i jeho spolupracovníci a členové Istanbulské metropolitní obce a během celého roku a další členové strany CHP. V dubnu 2026 začalo hlavní líčení ve věci trestního činu zločinecké skupiny, kde je celkem 414 obžalovaných a 92 ve vazbě, včetně starosty Imamoğlua.

Závěr

Turecká historie a kultura je velmi bohatá. Prolíná se s arabskými, kurdskými a dalšími vlivy. V rámci dnešního Turecka můžeme najít mnoho rozdílných tradic a kultur uvnitř země – od moderního Izmiru, přes velkolepý Istanbul (historicky Konstantinopol či Cařihrad), antická města jako Efes, kolébku civilizace v podobě Göbekli Tepe, multietnický Mardin, až po tradiční venkov Anatolie. Mnoho Turků kvůli vízovým problémům, neznalosti jazyka či finančním důvodům neopustilo území Turecka. I když takových lidí ubývá, stále zde existuje názor, že Turecko „*má vše*“ a mnozí jsou rádi, že procestují alespoň svou domovinu.

Turecko se však zároveň nachází ve specifickém bezpečnostním prostředí, neboť dlouhodobě sousedí se státy zasaženými ozbrojenými konflikty a samo čelí problémům spojeným s terorismem a vysokým migračním tlakem. Tyto okolnosti se výrazně promítají nejen do bezpečnostní politiky, ale také do fungování právního státu a justice. Turecko zároveň dlouhodobě patří mezi země s nejvyšším počtem hostujících uprchlíků na světě. Významným faktorem byla zejména syrská válka, která výrazně ovlivnila nejen migrační politiku, ale také právní a politické vztahy mezi Tureckem a Evropskou unií a jejími členskými státy. Právě v tomto kontextu vznikla mimo jiné dohoda EU–Turecko z roku 2016 a otázka postavení Turecka jako „*bezpečné třetí země*“, která zůstává dodnes diskutována z hlediska ochrany lidských práv uprchlíků.

Anıtkabir – Atatürkovo mauzoleum [4]

Významnou roli v tureckém právním systému hraje rovněž dlouhodobý boj proti terorismu, především proti organizaci PKK, kterou Turecko, EU i USA považují za teroristickou organizaci. Bezpečnostní politika označovaná současnou vládou jako „*Terörsüz Türkiye*“ („*Turecko bez terorismu*“) tak zasahuje i do oblasti trestního práva, soudnictví

a ochrany základních práv. Právě zde se podle mého názoru nejvýrazněji ukazuje složitost současného Turecka – na jedné straně stojí legitimní potřeba státu reagovat na bezpečnostní hrozby, na straně druhé nutnost zachovat nezávislost justice, ochranu základních práv a principy právního státu.

Poznámky

[1] Ideologie spojená s reformami a osobou prvního prezidenta Mustafy Kemala Atatürka, opírající se zejména o demokracii, svobodu a sekularismus

[2] Odebrání diplomu na základě prohlášení univerzity – diplomy 28 osob, které v roce 1990 nelegálně přešly do anglického programu dané fakulty a tím porušily rozhodnutí a předpisy YÖK (Rada pro vysoké školství) byly odebrány a zrušeny z důvodu „neplatnosti“ a „zjevné chyby“

Zdroje

ANADOLU AJANSI. İmamoğlu çıkar amaçlı suç örgütü davasının 20'nci duruşması başladı. Dostupné z: https://www.aa.com.tr/tr/gundem/imamoglu-cikar-amacli-suc-orgutu-davasinin-20nci-durusmasi-basladi/3903692

ANADOLU AJANSI. İstinaf, İmamoğlu'na YSK üyelerine hakaret davasında verilen cezayı hukuka uygun buldu. Online. Dostupné z: https://www.aa.com.tr/tr/gundem/istinaf-imamogluna-ysk-uyelerine-hakaret-davasinda-verilen-cezayi-hukuka-uygun-buldu/3692882

ANAYASA MAHKEMESİ. Bireysel Başvuru. Online. Dostupné z: https://www.anayasa.gov.tr/tr/mahkeme/gorev-ve-yetkileri/bireysel-basvuru/

ANAYASA MAHKEMESİ. Norm Denetimi. Online. Dostupné z: https://www.anayasa.gov.tr/tr/mahkeme/gorev-ve-yetkileri/norm-denetimi

BARAN DOĞAN. Ağır Ceza Mahkemesinin Görevine Giren Suçlar ve Davalar. Dostupné z: https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/agir-ceza-mahkemesinin-gorevine-giren-suclar-ve-davalar.html

BBC TÜRKÇE. Online. Dostupné z: https://www.bbc.com/turkce/articles/c20l25vj2wxo

CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF TÜRKİYE (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası).

DAILY SABAH. Turkish authorities dig deeper into causes of juvenile crime. Dostupné z: https://www.dailysabah.com/politics/legislation/turkish-authorities-dig-deeper-into-causes-of-juvenile-crime

ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA. Turkey. Dostupné z: https://www.britannica.com/place/Turkey

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS. Kavala v. Türkiye (Article 46 § 4). Grand Chamber. Judgment of 11 July 2022, Application no. 28749/18.

EURO NEWS. BAKAN BOZDAĞ, CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN'IN ADAYLIĞININ ANAYASA VE YASALARA UYGUN OLDUĞUNU VURGULADI. Online. Dostupné z: https://tr.euronews.com/2026/09/17/mehmet-ucum-erdogan-son-kez-aday-olacaktir-secim-16-nisan-2028de-olabilir

HUMAN RIGHTS WATCH. Turkey. Online. Dostupné z: https://www.hrw.org/europe/central-asia/turkey

HUMAN RIGHTS WATCH. Türkiye: Crackdown Ahead of NATO Summit. Online. Dostupné z: https://www.hrw.org/news/2026/06/25/turkiye-crackdown-ahead-of-nato-summit

HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU. Hakkımızda. Online. Dostupné z: https://www.hsk.gov.tr/hakkimizda

LAW NO. 5235. Law on the Establishment, Duties and Powers of the First Instance Courts and the Regional Courts of Appeal.

LAW NO. 5237. Turkish Penal Code (Türk Ceza Kanunu).

SPECIAL RAPPORTEUR ON THE INDEPENDENCE OF JUDGES AND LAWYERS. Letter to the Government of Turkiye Regarding Concerns about Judicial Independence (21 June 2024), AL TUR 3/2024, 1.

T.C. ADALET BAKANLIĞI. BAKAN BOZDAĞ, CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN'IN ADAYLIĞININ ANAYASA VE YASALARA UYGUN OLDUĞUNU VURGULADI. Online. Dostupné z: https://www.adalet.gov.tr/bakan-bozdag-cumhurbaskani-recep-tayyip-erdogan-in-adayliginin-anayasa-ve-yasalara-uygun-oldugunu-v

YARGITAY. Tarihçe. Online. Dostupné z: https://www.yargitay.gov.tr/sayfa/tarihce/25

Tradičně naservírovaná turecká káva a lokum [5]

Fotografie

[1] Výzdoba při svátku, autorka: Lucie Bendová, upravno: oříznutí

[2] Česká recepce, autorka: Lucie Bendová, upravno: oříznutí

[3] Budova Velvyslanectví České republiky v Ankaře, autorka: Lucie Bendová, upravno: oříznutí

[4] Anıtkabir – Atatürkovo mauzoleum, autorka: Lucie Bendová, upravno: oříznutí

[5] Tradičně naservírovaná turecká káva a lokum,autorka: Lucie

Zprávy z NHRI

Kancelář veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí

Příspěvek v této sekci je publikován v rámci spolupráce s českou národní lidskoprávní institucí

Lidé s PAS třikrát před Ústavním soudem

Zuzana Durajová

Veřejný ochránce práv se letos vyjádřil před Ústavním soudem ke třem případům týkajících se lidí s poruchou autistického spektra. Případy se liší, všechny ale poukazují na překážky, kterým tito lidé a jejich rodiny čelí při hledání podpory odpovídající jejich skutečným potřebám. Ani v jedné věci zatím Ústavní soud nerozhodl.

Auto pro lidi s PAS? Pouze když jsou agresivní

V prvním případě využili bývalý veřejný ochránce práv Stanislav Křeček a Vít Alexander Schorm, zástupce ochránce práv dětí, oprávnění podle § 69 odst. 3 zákona o Ústavním soudu a vstoupili jako vedlejší účastníci do řízení zahájeného na návrh skupiny senátorů [1]. Ta navrhla zrušit část přílohy zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, která upravuje nárok lidí s poruchou autistického spektra (PAS) na příspěvek na motorové vozidlo.

Podle současné úpravy na tento příspěvek člověk s PAS a těžkým funkčním postižením dosáhne jen tehdy, pokud se u něj zároveň opakovaně objevují závažné a objektivně prokázané projevy autoagrese (násilí vůči sobě) nebo heteroagrese (násilí vůči druhým), které přetrvávají i přes zavedenou léčbu. Ochránci upozornili, že tato podmínka staví do centra jeden konkrétní symptom namísto posouzení skutečného dopadu postižení na život člověka.

Jak uvedli ochránci, dva lidé s PAS mohou mít srovnatelné obtíže při používání veřejné dopravy, jejich postižení se však může projevovat odlišně. Jeden reaguje agresivně, druhý například extrémní úzkostí, senzorickým přetížením nebo dezorientací. Z hlediska možnosti cestovat hromadnou dopravou mohou být jejich omezení prakticky totožná, podle zákona má však na příspěvek nárok pouze první z nich.

Podle výzkumné zprávy veřejného ochránce práv naplňuje Česko své závazky z vybraných článků CRPD [1]

Právní úprava může vést k paradoxní situaci. Pokud se díky vhodné podpoře podaří agresivní projevy zmírnit, člověk může přestat podmínky splňovat, přestože jeho obtíže při využívání hromadné dopravy trvají. Příspěvek přitom nemusí znamenat jen vyšší komfort. Pro některé lidi s PAS je individuální doprava podmínkou cesty do školy, k lékaři či na terapii a také běžného zapojení do života společnosti.

Ochránci dospěli k závěru, že napadená právní úprava nepřípustně omezuje právo na pomoc v hmotné nouzi podle čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, co zakládá přímou diskriminaci z důvodu zdravotního postižení v rozporu s čl. 1 a 3 Listiny.

Ústavnímu soudu proto navrhli zrušit podmínku opakovaných závažných projevů autoagrese nebo heteroagrese i navazující požadavek, že tyto

projevy přetrvávají navzdory zavedené léčbě. Na rozdíl od skupiny senátorů tedy nenavrhli zrušení celého ustanovení. Podle nich by měl nárok zůstat navázán na těžké funkční postižení a jeho skutečný dopad na mobilitu člověka.

Volné místo v ústavu nestačí

Další dvě řízení se týkají dostupnosti sociálních služeb pro mladé lidi s PAS a chováním náročným na péči. K prvnímu případu poskytl Ústavnímu soudu vyjádření bývalý veřejný ochránce práv Stanislav Křeček [2], ke druhému současná ochránkyně Eva Kostolanská společně s ochráncem práv dětí Martinem Benešem.[3]

V obou případech se rodiny dlouhodobě snažily najít vhodnou pobytovou sociální službu a obracely se na kraje i jednotlivé poskytovatele. Dostupné služby však buď neměly kapacitu, nebo nebyly schopny zajistit podporu odpovídající konkrétním potřebám stěžovatelů.

Rodiny se proto obrátily na správní soudy, které jejich žalobám nevyhověly. Před Ústavním soudem se tak mimo jiné otevírá otázka, co přesně je obsahem povinnosti kraje zajistit dostupnost sociálních služeb. Zda postačí obecná opatření směřující k rozvoji sítě pro širokou skupinu lidí s postižením, nebo je třeba zohlednit také to, zda má konkrétní člověk reálný přístup ke službě odpovídající jeho potřebám.

Podle ochránců nestačí, že služba existuje, nebo že má volnou kapacitu. Musí být také schopna zajistit odpovídající personální a odborné zázemí, vhodné prostředí a podporu v rozsahu i podobě, které odpovídají individuálním potřebám konkrétního klienta. U dětí je třeba zohlednit také vzdálenost služby od rodiny a včasnost podpory.

Nevhodně nastavená služba může náročné chování zhoršovat a vést k izolaci, nadměrnému používání omezujících opatření nebo jiným zásahům do důstojnosti a práv člověka s PAS. V tomto ohledu ochránci upozornili také na tragický případ Doroty Šandorové, klientky jindřichohradeckého domova, která byla kvůli projevům svého postižení celoživotně institucionalizovaná, opakovaně podrobována omezení pohybu a nakonec usmrcena pečovatelem přímo v zařízení [4].

Veřejný ochránce práv vyjádřil před Ústavním soudem ke třem případům lidí s PAS celkově z 38 % [1]

Nedostupnost vhodné podpory zasahuje do života celé rodiny člověka s PAS a vytváří tlak na jiné systémy, například na zdravotnictví, zejména psychiatrická zařízení. První stěžovatel strávil po dosažení zletilosti více než měsíc v psychiatrické nemocnici, než jeho rodina vlastním úsilím našla vhodnou sociální službu s volnou kapacitou. Druhý, nezletilý stěžovatel, zůstal v psychiatrické nemocnici dalších osm měsíců poté, co byl podle lékařské zprávy stabilizovaný a připravený k přechodu do jiného prostředí.

Podle zkušeností ochránce přitom nejde o ojedinělé případy. Na nedostatek vhodných sociálních služeb pro lidi s PAS upozorňuje dlouhodobě a opakovaně se setkává také s hospitalizacemi prodlužovanými proto, že pro člověka není dostupná vhodná sociální služba.

Od diagnózy k člověku

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (Úmluva) zaručuje lidem s postižením právo žít nezávisle a být začleněni do společnosti. Nezávislý život přitom neznamená život bez pomoci druhých. Znamená možnost rozhodovat o vlastním životě a získat takovou podporu, která člověku umožní žít v běžném prostředí a zapojovat se do společnosti. Jak ochránce zjistil ve svém výzkumu z roku 2025, Česká republika má při naplňování jednotlivých závazků vyplývajících z Úmluvy stále mezery.[6]

Všechny tři popsané případy ukazují různé problémy systému podpory pro lidi s PAS. Ten není dostatečně individualizovaný a stále vychází ze zastaralého medicínského přístupu k lidem s postižením. Lidskoprávní přístup, který přinesla Úmluva, naopak požaduje zaměřit se na konkrétní bariéry, kterým člověk čelí při výkonu svých práv, a zajistit mu individuální podporu potřebnou k tomu, aby mohl svá práva skutečně využívat.

Rozhodnutí Ústavního soudu v těchto třech věcech tak mohou významně ovlivnit, jak se tento přístup promítne do českého práva a praxe. Možná do této otázky Ústavní soud vnese více světla už letos.

Poznámky

[1] Vyjádření ve věci Pl. ÚS 11/26.

[2] Vyjádření ve věci II. ÚS 215/26.

[3] Vyjádření ve věci I. ÚS 1599/26.

[4] Více informací o příběhu Doroty Šandorové lze najít v článku Peta Třešňáka nebo na webu www.nocdůstojnosti.cz

[6] Podle výzkumné zprávy veřejného ochránce práv, která hodnotila míru naplňování vybraných článků Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, naplňuje Česko sledované závazky celkově z 38 %. U článku 19, který zaručuje právo na nezávislý život a zapojení do společnosti, dosahuje míra naplnění 40 %.

Zdroje

Naděje pro děti úplňku, z. s. (bez data). Příběh Doroty Šandorové. Dostupné z webu Noc důstojnosti: https://nocdustojnosti.cz/pribeh-doroty-sandorove/.

Třešňák, P. (2022, listopad). Kdo zabil Dorotu Š. Respekt. Dostupné z https://www.respekt.cz/tydenik/2022/47/kdo-zabil-dorotu-s.

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, vyhlášená pod č. 10/2010 Sb. m. s. Dostupné z https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2010-10.

Skupina senátorů Senátu Parlamentu České republiky. (2026). Návrh na zrušení bodu 5 písm. c) přílohy zákona č. 329/2011 Sb., sp. zn. Pl. ÚS 11/26. Dostupné z https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Navrhy/2026/Pl._%C3%9AS_11_26_n%C3%A1vrh.pdf

Veřejný ochránce práv. (2025). Jak Česko plní své povinnosti z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením? Analýza s využitím lidskoprávních ukazatelů. Dostupné z

https://www.ochrance.cz/dokument/jak_cesko_plni_sve_povinnosti_z_umluvy_o_pravech_osob_se_zdravotnim_postizenim/analyza_s_vyuzitim_lidskopravnich_ukazatelu.pdf.

Veřejný ochránce práv. (2026). Vyjádření veřejného ochránce práv ve věci sp. zn. II. ÚS 215/26. Dostupné z: https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/14540

Veřejný ochránce práv. (2026). Vyjádření veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí ve věci sp. zn. I. ÚS 1599/26. Dostupné z: https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/15026

Veřejný ochránce práv. (2026). Vyjádření veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí ve věci sp. zn. Pl. ÚS 11/26. Dostupné z: https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/14456

Fotografie

[1] Podle výzkumné zprávy veřejného ochránce práv naplňuje Česko své závazky z vybraných článků CRPD celkově z 38 %. Kancelář KVOP, autor: Jan Lhotský, upravno: oříznutí

[2] Veřejný ochránce práv vyjádřil před Ústavním soudem ke třem případům lidí s PAS. Budova Ústavního soudu (2), autor Jakub Dubják, upravno: oříznutí

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce: Nikola Burdová a Klára Popelková

Mladić zemřel, jeho odkaz žije dál

Karolína Nešpůrková

Zemřel „*Řezník z Bosny*“, velitel, jehož jméno zůstane navždy spojeno s nejhoršími zvěrstvy spáchanými v Evropě od druhé světové války. Doživotní trest pro Ratka Mladiće znamenal tečku za érou Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii. Mladićův proces však nepředstavoval jen memento krvavého konfliktu, ale přinesl i klíčový posun pro mezinárodní trestní právo.

Řezník z Bosny

Mladić se narodil roku 1942 na území dnešní Bosny a Hercegoviny, tehdy Němci kontrolovaném Nezávislém státu Chorvatsko. V poválečné Jugoslávii si Mladić vybral vojenskou kariérní dráhu. Byl považován za schopného a navíc ambiciózního vojáka, což zapříčinilo jeho rychlý kariérní růst.

Po smrti jugoslávského prezidenta Josipa Broze Tita roku 1980 se země začala propadat do politické a hospodářské krize a sílilo nacionalistické napětí. Roku 1991 vypukla v Jugoslávii válka. Po vyhlášení nezávislosti Chorvatska byl Mladić poslán s jugoslávskou armádou zjednat nápravu. Když se válka rozšířila do Bosny, bojoval na straně bosenských Srbů nejen proti bosenským Chorvatům, ale i proti Bosňákům s cílem odstranit je z území nárokovaných bosenskými Srby.[1]

Bylo to právě pod vedením Mladiće, když Vojska republiky srbské spáchala největší masakr od Druhé světové války. V roce 1993 zřídila Rada bezpečnosti OSN bezpečné zóny v několika muslimských enklávách. Ani tato ochrana však nezabránila tomu, aby bosenskosrbské síly pod Mladićovým velením v červenci 1995 dobyly Srebrenici. Následovalo nucené přemístění kolem

Mladić pevně věřil ve své právo na stvoření etnicky jednotného státu [1]

23 000 žen a dětí na území pod kontrolou vlády Bosny a Hercegoviny a zavraždění více než 8 000 mužů a chlapců.

Do Daytonské dohody, která ukončila válku v Bosně a Hercegovině, bylo jen v Bosně zabito více než 100 000 obyvatel. Přibližně 2 miliony lidí, což představuje více než polovinu bosenské populace, byly nuceny opustit své domovy.

Mladić před Tribunálem

Přestože Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (Tribunál) Mladiće obžaloval již v roce 1995, trvalo téměř šestnáct let než byl zatčen. Po konci války se Mladić zdržoval v Bělehradě pod ochranou srbského prezidenta Slobodana Miloševiće, který byl odhodlaný ho za žádnou

Tribunál výrazně ovlivnil další vývoj mezinárodního trestního a humanitárního práva [2]

cenu Tribunálu nevydat. Roku 2001, když byl Milošević zatčen a převezen do Haagu, Mladić utekl z Bělehradu a deset let se skrýval. V roce 2008 srbské úřady zatkly Mladićova tehdejšího politického spojence a někdejšího politického vůdce bosenských Srbů Radovana Karadžiće. Po třech letech našli i Mladiće, kterého v jeho 69 letech předali do Haagu.

Řízení před soudem tak začalo v roce 2012 a prvostupňový rozsudek Tribunál vynesl v listopadu 2017. Mladiće odsoudil k trestu odnětí svobody na doživotí za zločin genocidy ve Srebrenici, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny spáchané během války v Bosně a Hercegovině v letech 1992–1995. V roce 2021 v odvolacím řízení Mezinárodní reziduální mechanismus pro trestní tribunály rozsudek potvrdil. Mladić zemřel v srpnu 2026 ve věku 84 let ve výkonu trestu v Haagu.

Vyšší hranice pro genocidu?

Případ Mladiće je mimo jiné zajímavým rozhodovací praxí Tribunálu v kontextu zločinu genocidy, kdy otevřel otázku, jaké masové násilí naplňuje znaky genocidy. Tribunál jej totiž zprostil obžaloby z genocidy v souvislosti s útokem na šest obcí obývaných Bosňáky a bosenskými Chorvaty za účelem vytvoření výlučně srbského území. Tribunál sice zjistil, že došlo k zabíjení příslušníků chráněných skupin a způsobení těžké tělesné či duševní újmy, nepovažoval však za prokázané všechny podmínky genocidy. Sporný byl klíčkový znak genocidy, a to zda byl útok veden s úmyslem zničit místní bosňácké komunity jakožto podstatnou část chráněné skupiny Bosňáků.

Potvrzení zprošťujícího výroku v odvolacím řízení kritizovali soudkyně N'gum a soudce Panton ve společném částečně nesouhlasném stanovisku. Ve svém stanovisku argumentovali, že bosňácké komunity v pěti posuzovaných obcích představovaly 6,7 % populace Bosňáků v Bosně a Hercegovině. Naproti tomu srebrenická komunita tvořila méně než 2 %, a přesto byla uznána za podstatnou část chráněné skupiny.

Je však nutné dodat, že posouzení nezávisí pouze na počtu lidí. Soudy zohledňují také význam do-

tčené komunity pro skupinu jako celek a rozsah působnosti pachatelů. Právě hodnocení těchto okolností patřilo k předmětu sporu mezi většinou odvolacího senátu a disentujícími soudci.

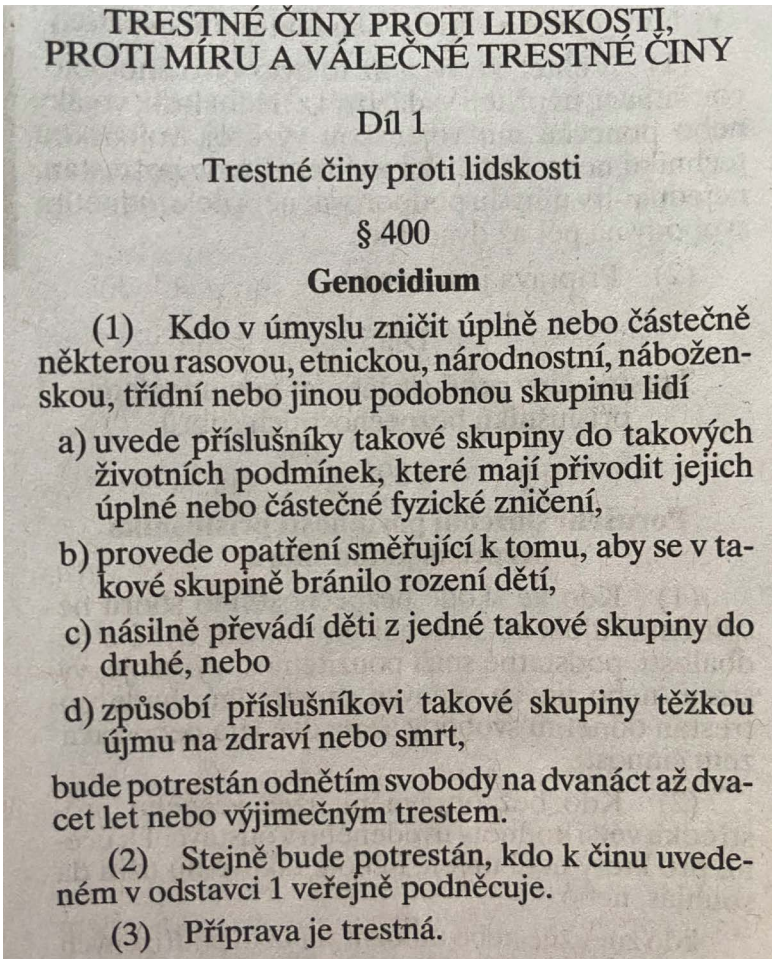
Akademická obec upozorňuje, že toto rozhodnutí fakticky zvyšuje důkazní standard požadovaný pro konstatování tohoto zločinu. Jelikož se judikaturou trestních tribunálů inspiruje i Mezinárodní soudní dvůr, může mít případ Mladić důsledky pro posuzování odpovědnosti jednotlivých států za zločin genocidy a vymáhání Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia.

Odpovědnost za společný zločinný podnik

Při posuzování Mladićovy odpovědnosti Tribunál aplikoval doktrínu společného zločinného podniku. Ta se poprvé objevila v procesu s Duško Tadićem. Tato forma trestní odpovědnosti umožňuje postihnout jednotlivce za zločiny uskutečněné při naplňování společného zločinného plánu, i když je osobně nevykonal.

Mladić se podle Tribunálu účastnil čtyř různých společných zločinných podniků rozdělených podle cílů a lokality zločinných podniků. Zastřešující podnik směřoval k trvalému odstranění Bosňáků a bosenských Chorvatů z území nárokovaných bosenskými Srby. Další měl za cíl šířit teror mezi civilisty prostřednictvím ostřelování Sarajeva. Srebrenický podnik směřoval k likvidaci místní bosňácké komunity. Čtvrtý spočíval v zajímání příslušníků OSN jako rukojmích s cílem zabránit dalším leteckým útokům NATO. Okruh účastníků se lišil, Mladić a Karadžić se však podle Tribunálu účastnili všech čtyř podniků.

Mladićův případ není revoluční v tom, že by byly zločiny ve Srebrenici poprvé označeny za genocidu, ani tím, že byl poprvé použit institut společného zločinného podniku. Jeho význam tkví v uplatnění této doktríny na nejvyššího vojenského velitele za čtyři různé zločinné podniky. Navíc stojí za povšimnutí, že i přes prokázanou odpovědnost za rozsáhlé zločiny Tribunál neupustil od důkazních požadavků pro spáchání genocidy. Mladić tak byl odsouzen za genocidu ve Srebrenici, ale zproštěn obžaloby za výše popsanou genocidu v bosňáckých obcích.

TRESTNÉ ČINY PROTI LIDSKOSTI, PROTI MÍRU A VÁLEČNÉ TRESTNÉ ČINY

Díl 1

Trestné činy proti lidskosti

§ 400

Genocidium

(1) Kdo v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou, třídní nebo jinou podobnou skupinu lidí

a) uvede příslušníky takové skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit jejich úplné nebo částečné fyzické zničení,

b) provede opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí,

c) násilně převádí děti z jedné takové skupiny do druhé, nebo

d) způsobí příslušníkovi takové skupiny těžkou újmu na zdraví nebo smrt,

bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let nebo výjimečným trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo k činu uvedeném v odstavci 1 veřejně podněcuje.

(3) Příprava je trestná.

Podle akademické obce rozhodnutí zvyšuje důkazní standard požadovaný pro konstatování genocidy [3]

Rozhodnutí je také významné z pohledu mezinárodní trestní spravedlnosti, jelikož šlo o poslední prvostupňový rozsudek Tribunálu, který na konci roku 2017 ukončil svou činnost. O odvolání již rozhodl Mezinárodním residuální mechanismus pro trestní tribunály, který má za úkol dokončit zbývající případy Tribunálu, dohlížet nad výkonem trestů, zajistit ochranu svědků a správu archivů.

Význam Tribunálu přetrvává dodnes

Tribunál byl prvním mezinárodním trestním tribunálem zřízeným Radou bezpečnosti OSN podle kapitoly VII a prvním mezinárodním tribunálem pro válečné zločiny od Norimberku a Tokia. Jeho práce a výsledky inspirovaly k založení dalších tribunálů, mezi nimi i Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu a stálého Mezinárodního trestního soudu.

Tribunál výrazně ovlivnil i další vývoj mezinárodního trestního a humanitárního práva. Potvrdil, že zákaz mučení je kogentní normou mezinárodního práva, kterou státy nemohou vyloučit ani omezit. Upřesnil podmínky trestní odpovědnosti vojenských velitelů a přispěl také k výkladu znaků zločinu genocidy a rozpracoval doktrínu společného zločinného podniku.

Významně také posílilo postihování sexuálního násilí za ozbrojených konfliktů, mimo jiné znásilnění jako formy mučení a sexuálního zotročování jako zločinu proti lidskosti. Jeho přínos tak přesahuje jednotlivé rozsudky: právní závěry a zkušenosti Tribunálu nadále slouží mezinárodním i vnitrostátním soudům při stíhání nejzávažnějších zločinů.

Poznámky

[1] Bosňáky totiž Mladić vnímal jako invazivní populaci ještě z dob okupace území Osmanskou říší. Mladić pevně věřil ve své právo na stvoření etnicky jednotného státu.

Zdroje

Ambos, K. (2007). Joint Criminal Enterprise and Command Responsibility. Journal of International Criminal Justice 5 (2007), 159-183. Získáno z https://www.legal-tools.org/doc/369c3e/pdf/.

Bosnia and Herzegovina: Conviction of Mladić for genocide a step towards justice for victims of conflict Amnesty International. (2017, listopad, 22). Amnesty International. Získáno z https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/11/bosnia-and-herzegovina-conviction-of-mladic-for-genocide-a-step-towards-justice-for-victims-of-conflict-2/.

Balkans war: A brief guide (2016, březen 18). BBC. Získáno z https://www.bbc.com/news/world-europe-17632399.

City of Sarajevo. About ICTY and IRMCT. ismksj-sarajevo.ba. Získáno z https://icmksj-sarajevo.ba/en/about-icty-and-irmct/.

Edmarverson, A. S. (2026). Ratko Mladić and the Srebrenica Genocide: What International Law Established. D&L. Získáno z https://www.diplomacyandlaw.com/post/ratko-mladic-and-the-srebrenica-genocide.

Holocaust Museum Houston. Genocide in Bosnia. Hmh.org. Získáno z https://hmh.org/library/research/genocide-in-bosnia-guide/.

International Residual Mechanism for Criminal Tribunals. (2021). Appeal Judgement: Prosecutor v. Ratko Mladić (Case No. MICT-13-56-A). Získáno z https://www.irmct.org/sites/default/files/case_documents/210608-appeal-judgement-JUD285R0000638396-mladic-13-56-en.pd

International Residual Mechanism for Criminal Tribunals (IRMTC). The Conflicts. Ycty.org. Získáno z https://www.icty.org/en/about/what-former-yugoslavia/conflicts.

International Residual Mechanism for Criminal Tribunals (IRMCT). Mladić, Ratko (MICT-13-56). irmct.ofg. Získáno z https://www.irmct.org/en/cases/mict-13-56.

Lukiv, J. (2026, srpen). Convicted Bosnian Serb war criminal Mladić dies aged 84. BBC. Získáno z https://www.bbc.com/news/articles/c5ywxpryj95o.

Scheffer, D. J. What Does Mladić's Conviction Mean for Genocide Law? (2021, červen 17). Council on Foreign Relations Získáno z: https://www.cfr.org/articles/what-does-mladics-conviction-mean-genocide-law.

Woodhouse, S. (2026, srpen). The monstrous crimes of the 'Butcher of Bosnia'. BBC. Získáno z https://www.bbc.com/news/articles/c2q05wzlx5xo.

Fotografie

[1] Mladić pevně věřil ve své právo na stvoření etnicky jednotného státu. Letecký den, Náměšť nad Oslavou. Autor: Pavel Doubek. Zdroj: Archiv Centra, upravno: oříznutí

[2] Tribunál výrazně ovlivnil další vývoj mezinárodního trestního a humanitárního práva. Commemorative events in honour of ICC Rome Statute's 20th anniversary at the ICC premises. Zdroj: ICC-CPI, upravno: oříznutí

[3] Podle akademické obce rozhodnutí zvyšuje důkazní standard požadovaný pro konstatování genocidy. Autor: Karolína Nešpůrková. Zdroj: vlastní archiv Karolíny Nešpůrkové, upravno: oříznutí

Genderově podmíněné násilí a mezinárodní trestní právo v Nigérii

Alžběta Frommerová

Nigérie je smluvní stranou Římského statutu již od roku 2001, přesto Mezinárodní trestní soud dosud nezahájil vyšetřování situace v zemi. V prosinci 2020 přitom hlavní žalobkyně Fatou Bensouda uzavřela předběžné šetření se závěrem o existenci důvodného podezření ze spáchání zločinů proti lidskosti a válečných zločinů. Proč tedy k zahájení vyšetřování dosud nedošlo? Následující text se zaměřuje na právní otázky, které situace v Nigérii odhaluje, především na limity diskrece žalobce při postupu podle čl. 15 Římského statutu a na to, do jaké míry může být nezahájení vyšetřování odůvodněno principem komplementarity.

Genderově podmíněné násilí v Nigérii

Právní úprava genderově podmíněného násilí v nejlidnatějším africkém federativním státě zůstává navzdory postupným reformám roztříštěná a v některých ohledech problematická. Trestní právo se liší mezi jednotlivými státy federace a opírá se mimo jiné o koloniální právní dědictví. Ustanovení § 55 odst. 1 písm. d) severního zákoníku například vylučuje trestnost napadení manželky za účelem jejího usměrnění, pokud jí manžel nezpůsobí těžkou újmu na zdraví.

Reforma právní úpravy byla pouze částečná. Zákon o zákazu násilí na osobách z roku 2015, nejkompexnější federální předpis zaměřený na genderově podmíněné násilí, platí jen tam, kde jej jednotlivé státy federace převzaly, právní ochrana před genderově podmíněným násilím tak zůstává v Nigérii nerovnoměrná.

Genderově podmíněné násilí je v Nigérii rozšířeným jevem, který zahrnuje mimo jiné domácí a sexuální násilí, dětské sňatky a mrzačení ženských pohlavních orgánů. Pro mezinárodní

Tehdejší žalobkyně MTS Fatou Bensouda s nigerijským ministrem spravedlnosti Abubakarem Malamim [1]

trestní právo však rozhodující není samotná míra těchto jevů, ale jejich konkrétní souvislost s jednáním, které naplňuje znaky zločinů podle Římského statutu.

Ty jsou naplněny tehdy, jsou-li znásilnění, sexuální otroctví, nucené těhotenství, pronásledování na základě pohlaví či jiné podobné činy, páchány v rámci vědomého, rozsáhlého nebo systematického útoku namířeného proti civilnímu obyvatelstvu. Izolovaný akt, jakkoli brutální, tento kontextuální znak zpravidla nenaplňuje.

Genderově podmíněné násilí se tak stává předmětem mezinárodní trestní spravedlnosti až tam, kde jde o součást širšího, organizovaného vzorce útoku. Přesně tuto hranici překročilo v Nigérii působení Boko Haram [1], jehož vojenskou strategií byly únosy, zotročování a nucené sňatky žen a dívek.

Nigérie a Mezinárodní trestní soud

Nigérie ratifikovala Římský statut 27. září 2001, čímž uznala pravomoc Mezinárodního trestního soudu (MTS) nad zločiny spáchanými na jejím území nebo jejími občany s účinností od 1. července 2002. Úřad žalobce zahájil v listopadu 2010 předběžné šetření situace v Nigérii, zaměřené na zločiny Boko Haram od roku 2009 a na činy nigerijských bezpečnostních složek.

Žalobkyně MTS Fatou Bensouda šetření uzavřela v prosinci 2020, posledním měsíci svého funkčního období. Dospěla k závěru, že existují důvodné předpoklady se domnívat, že členové Boko Haram a jejích odštěpeneckých frakcí se dopustili zločinů proti lidskosti a válečných zločinů, zahrnujících například vraždy, znásilnění či sexuální zotročování. Podobné závěry přijal rovněž u některých činů nigerijských bezpečnostních složek, zahrnující například nucený přesun obyvatelstva, nezákonné věznění a útoky na civilisty.

Toto jednání přitom nebylo posuzováno jako izolované činy, nýbrž jako vzájemně propojené skutky v rámci kampaně namířené proti civilnímu obyvatelstvu, zahrnující i pronásledování na základě pohlaví a náboženského vyznání. Předběžné šetření tak potvrdilo, že násilí páchané na ženách v severovýchodní Nigérii překročilo právě onen kontextuální práh zločinu proti lidskosti. Žalobkyně přitom oznámila, že jsou splněny zákonné podmínky pro zahájení vyšetřování.

Meze diskreční pravomoci žalobce

Podle čl. 15 odst. 3 Římského statutu má žalobce podat přípravnému senátu žádost o povolení vyšetřování, pokud k tomuto shledá opodstatněný důvod.[2] Závěr z prosince 2020 však k podání takové žádosti nikdy nevedl. Úřad žalobce v roce 2024 výslovně uvedl, že se rozhodl o povolení vyšetřování nežádat a soustředí se místo toho na posilování komplementarity s Nigérií.

Zda si žalobce takový manévrovací prostor vůbec může dovolit, se v roce 2025 stalo předmětem soudního sporu. Amnesty International jménem sítě obětí a přeživších Jire Dole podala u přípravného senátu žádost, jíž vyzvala žalobce k zahájení řízení s argumentem, že po závěru o splnění zákonných podmínek pro něj již žádná diskrece nezůstává.

V červnu 2025 rozhodl přípravný senát MTS většinou hlasů 2:1 o zamítnutí žádosti směřující k tomu, aby žalobce požádal o povolení zahájit vyšetřování situace v Nigérii. Většina dospěla k závěru, že v dané fázi nemá pravomoc o požadované povinnosti žalobce rozhodnout.

Soudkyně María del Socorro Flores Lierová s tímto většinovým názorem nesouhlasila a uvedla, že přípravný senát má povinnost zajistit, aby žalobce jednal v mezích Římského statutu. Podle jejího výkladu z čl. 15 odst. 3 plyne, že žalobce, jenž dospěje k závěru o opodstatněném důvodu pro zahájení vyšetřování, má o povolení vyšetřování požádat. Je třeba zdůraznit, že jde o disentní stanovisko soudkyně, nikoli o jednoznačný výklad článku; definitivní odpověď na ni dosud MTS nedal.

Dne 26. března 2026 naopak Úřad žalobce uzavřel s Nigérií memorandum o porozumění, které odpovědnost za vyšetřování a stíhání údajných zločinů spadajících pod pravomoc MTS de facto vrací nigerijským orgánům. Memorandum podepsal zástupce žalobce Mame Mandiaye Niang a nigerijský ministr spravedlnosti Lateef Olasunkanmi Fagbemi. Předběžné šetření, které mělo být prvním krokem k vyvození odpovědnosti, se tak nakonec stalo jejím jediným dosaženým výsledkem: ani jeden člen Boko Haram nebyl dosud před MTS vyšetřován a žádný zatykač v souvislosti s Nigérií nebyl vydán.

Memorandum o porozumění a princip komplementarity

Princip komplementarity, zakotvený v čl. 1 Římského statutu, činí MTS soudem poslední instance: může jednat jen tehdy, pokud stát sám není ochoten nebo schopen zločiny skutečně stíhat. Podpora vnitrostátního vyšetřování a stíhání je proto samo o sobě legitimní.

Po více než desetiletém předběžném šetření žalobkyně roku 2020 konstatovala důvodné podezření o spáchání mezinárodních zločinů, nigerijské úřady přesto od té doby stíhají především drobné členy Boko Haram za členství v teroristické organizaci, nikoli za mezinárodní zločiny. Nigérie navíc dosud nepřijala prováděcí předpisy ke zločinům podle Římského statutu; návrh zákona o stíhání za zločiny proti lidskosti, válečné

zločiny a genocidu, který v roce 2012 schválila Federální výkonná rada, nebyl nikdy přijat.

Nigérie se tak ocitla v jakémsi nestandardním „prostoru mezi" – mezi formálně ukončeným předběžným šetřením a doposud nezahájeným vyšetřováním. Závěry předběžného šetření z roku 2020 přitom nadále zůstávají v platnosti a podmínky pro zahájení vyšetřování by tak měly být i nadále splněny. Na tom nemohlo nic změnit ani memorandum o spolupráci, ani uplynutí času od ukončení předběžného šetření. Memorandum může podpořit vnitrostátní stíhání, samo o sobě by však nemělo rušit právní důsledky naplnění podmínek podle čl. 15.

Podle některých autorů (a například výše zmíněné soudkyně del Socorro Flores Lierové) ukládá čl. 15 odst. 3 žalobci povinnost požádat o povolení vyšetřování a nejde o pouhou procedurální možnost. Uzavření memoranda o spolupráci nemůže zpětně zpochybnit právní důsledky vyplývající z Římského statutu, pokud pro takový postup neposkytuje oporu ani samotný statut, ani MTS. Autoři proto doporučují MTS vyjasnit právní základ svého postupu a stanovit transparentní etapové cíle a lhůty.

Prokáže-li Nigérie ochotu a schopnost stíhat i nejvýše postavené pachatele, můžeme hovořit o splnění principu komplementarity; jinak má ale žalobce postupovat podle čl. 15. Pro hodnocení nigerijské situace to znamená, že klíčovou otázkou nadále zůstává, zda memorandum povede ke stíhání, které předběžné šetření identifikovalo, nikoli pouze k procesům s níže postavenými členy Boko Haram za členství v teroristické organizaci.

Případ navíc rozkrývá ještě další rozměr: předběžné šetření výslovně identifikovalo znásilnění, sexuální zotročování, nucené těhotenství a nucené sňatky jako součást rozsáhlého a systematického útoku, tedy jako zločiny proti lidskosti, a přesto ani jeden pachatel těchto skutků nebyl před MTS postaven.

Odklad, který memorandum legalizoval, tak dopadá především na oběti genderově podmíněného násilí, jejichž vypovídací hodnota svědectví s časem slábne rychleji než u jiných zločinů a jejichž stíhání vnitrostátní systém, jak ukazuje i § 55 trestního zákoníku, historicky upřednostňoval jen omezeně.

Pokud má princip komplementarity zůstat nástrojem spravedlnosti a nikoli jejím odkládáním, **měřítkem úspěchu memoranda nemůže být jeho samotná existence, ale konkrétní odpověď na otázku, zda se nigerijské ženy a dívky dočkají stíhání těch, kteří za jejich únosy, zotročování a nucené sňatky nesou odpovědnost.**

Poznámky

[1] Boko Haram je islamistická ozbrojená skupina, která v Nigérii usiluje o nastolení státu založeného na přísném výkladu islámského práva. V rámci svého působení se dopouští páchání teroristických útoků proti civilnímu obyvatelstvu a bezpečnostním složkám, únosy, cílené útoky na civilisty a sexuální násilí, včetně nucených sňatků a sexuálního vykořisťování unesených dívek a žen.

[2] Čl. 15 odst. 3 Římského statutu stanovuje, že pokud žalobce dojde k závěru, že je opodstatněný důvod pokračovat ve vyšetřování, předloží přípravnému senátu žádost o povolení vyšetřování, doloženou shromážděným důkazním materiálem.

Zdroje

Aina-Pelemo, A., Olujobi, O., & Yebisi, E. T. (2023). A socio-legal imperative of domestic violence prohibition in Africa vis-à-vis Nigerian legal structure for sexually abused women. F1000Research. Získáno z: https://europepmc.org/article/med/37396050.

Bakere, S. (2026, červenec 2). Stuck in Between: Complementarity as Suspension and the Emergence of a Non-Statutory Third Category in the ICC Situation in Nigeria, Völkerrechtsblog. Získáno z: https://voelkerrechtsblog.org/stuck-in-between/.

Complementarity or Capitulation? The OTP's Memorandum of Understanding with Nigeria (2026, duben 23). Opinio Juris. Získáno z: http://opiniojuris.org/2026/04/23/complementarity-or-capitulation-the-otps-memorandum-of-understanding-with-nigeria.

European Union Agency for Asylum. Nigeria Country Focus, Violence against women and girls. Získáno z: https://www.euaa.europa.eu/nigeria-country-focus/233-violence-against-women-and-girls.

Global Coalition to Protect Education from Attack. (2018, říjen 10). „I Will Never Go Back to School": The Impact of Attacks on Education for Nigerian Women and Girls. Získáno z: https://reliefweb.int/report/nigeria/i-will-never-go-back-school-impact-attacks-education-nigerian-women-and-girls-summary.

Human Rights Watch. (2024). World Report 2024: Nigeria. Získáno z: https://www.hrw.org/world-report/2024/country-chapters/nigeria.

International Criminal Court. Nigeria. Získáno z: https://www.icc-cpi.int/nigeria.

International Criminal Court. (2020, prosinec 11). Statement of the Prosecutor, Fatou Bensouda, on the conclusion of the preliminary examination of the situation in Nigeria. Získáno z: https://www.icc-cpi.int/news/statement-prosecutor-fatou-bensouda-conclusion-preliminary-examination-situation-nigeria.

International Criminal Court, Office of the Prosecutor. (2020). Report on Preliminary Examination Activities 2020. Získáno z: https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/itemsDocuments/2020-PE/2020-pe-report-eng.pdf.

International Criminal Court. (2026, březen 26). Memorandum of Understanding between the Government of the Federal Republic of Nigeria and the Office of the Prosecutor. Získáno z: https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2026-03/2026-03-26-mou-icc-nigeria-eng.pdf.

International Criminal Court. Office of the Prosecutor. Position on complementarity in the situation in Nigeria, record ICC-ROC463(01)-01/24-3. Získáno z: https://www.icc-cpi.int/court-record/icc-roc463-01/24-3.

International Criminal Court. (2025, září 8). Dissenting Opinion of Judge María del Socorro Flores Liera, ICC-01/21-01/25-267. Získáno z:. https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/0902ebd180c7c352.pdf.

Russell-Brown, S. Boko Haram's Violence Against Women and Girls Demands Justice. Council on Foreign Relations. Získáno z:. https://www.cfr.org/articles/boko-harams-violence-against-women-and-girls-demands-justice.

UNICEF Nigeria. (2022, listopad). 16 facts about violence against women and girls in Nigeria. Získáno z: https://www.unicef.org/nigeria/reports/16-facts-about-violence-against-women-and-girls-nigeria.

Fotografie

[1] Tehdejší žalobkyně MTS Fatou Bensouda s nigerijským ministrem spravedlnosti Abubakarem Malamim. Zdroj: ICC-CPI, upravno: oříznutí

Aktuality sekce Mezinárodní trestní spravedlnost

Lucie Bartáková

Může mírová diplomacie obejít zatykač Mezinárodního trestního soudu?

V červnu vydal druhý přípravný senát Mezinárodního trestního soudu (MTS) rozhodnutí ve věci Situace na Ukrajině[1], ve kterém reagoval na žádost nejmenovaného smluvního státu o konzultace podle článku 97 Římského statutu. Dotčený stát se na soud obrátil s dotazem, jaké právní možnosti mají smluvní strany v situaci, kdy by na svém území chtěly uspořádat mírová jednání za osobní účasti osoby, na niž byl vydán zatykač MTS – konkrétně ruského prezidenta Vladimira Putina.

Soud ve své odpovědi zdůraznil, že smluvní státy mají podle článku 89 ve spojení s článkem 27 Statutu bezpodmínečnou povinnost podezřelého zatknout a předat. Tato vertikální povinnost vůči MTS má přednost před horizontálními mezistátními vztahy a personální imunity úřadujících hlav států se před soudem nelze dovolávat.

Senát zároveň podotkl, že jediný statutární nástroj umožňující formální odklad či pozastavení výkonu zatykače představuje článek 16 Římského statutu, který vyžaduje přijetí rezoluce Rady bezpečnosti OSN podle kapitoly VII Charty OSN.

Pokud se má podezřelý v oficiální funkci účastnit mírové konference formálně svolané OSN podle Charty OSN, může MTS v rámci řízení o nesplnění povinností zohlednit případný konflikt závazků plynoucích z Charty. Toto posouzení však náleží výhradně soudu v rámci konzultací podle článku 97 a smluvní stát nesmí výkon zatykače jednostranně pozastavit.

Naopak u jednání svolaných mimo rámec OSN – například na bilaterální úrovni či pod patronátem jiných mezinárodních organizací – žádný nadřazený závazek neexistuje a povinnost k zatčení a vydání zůstává plně v platnosti. MTS tím jednoznačně rozlišil dva režimy mírových iniciativ a vymezil meze mírové diplomacie – smluvní státy nemohou hostit Vladimira Putina na diplomatických rozhovorech mimo mandát OSN, aniž by tím riskovaly porušení Římského statutu a postoupení věci Shromáždění smluvních stran.

Americké sankce zahrnují také omezení přístupu k bankovním účtům a platebním kartám [2]

MTS zrušil zatykač na velitele darfúrských milicí

Projednací senát MTS formálně zastavil řízení proti súdánskému veliteli Abdallahu Bandovi a zrušil na něj vydaný zatykač. Senát tím vyhověl žádosti Úřadu žalobce o stažení obžaloby ze tří válečných zločinů spáchaných při útoku na mírovou misi Africké unie v Haskanitě v roce 2007.

Ačkoli byly body obžaloby potvrzeny již v roce 2011, Banda unikal spravedlnosti a obžaloba po letech konstatovala, že kvůli nedostupnosti nebo nespolupráci svědků, diskreditaci klíčových svědků a novým důkazům v neprospěch obžaloby z případu vyprchala reálná vyhlídka na odsouzení.

Projednací senát sice postup obžaloby ostře zkritizoval s tím, že zhoršení důkazní situace nebylo dostatečně prokázáno, zrušení zatykače však povolil, neboť pokračování v procesu se žalobcem odmítajícím kauzu vést by porušilo právo na spravedlivý proces. Jelikož ale nebylo hlavní líčení formálně zahájeno, nevzniká překážka věci rozhodnuté (ne bis in idem) a možnost budoucího nového stíhání zůstává otevřena.

USA stupňují svůj tlak na MTS

V srpnu oznámil americký ministr zahraničí Marco Rubio uvalení dalších sankcí proti představitelům MTS. Restrikce tentokrát zasáhly samotnou předsedkyni soudu Tomoko Akane a právníka Úřadu žalobce Abdoulayeho Seyeho, jenž se podílel na vyšetřování na Západním břehu Jordánu. Sankční balík zahrnuje zmrazení aktiv pod jurisdikcí USA, zákaz vstupu do země a odříznutí od globálního finančního systému.

Rubio krok odůvodnil údajným zneužíváním pravomocí soudu a snahou stíhat představitele zemí, které neratifikovaly Římský statut; haagský tribunál přitom znovu označil za „zpolitizovanou a zkorumpovanou“ instituci ohrožující suverenitu USA i jejich spojenců.

Opatření představují součást koordinované kampaně Trumpovy administrativy, jejímž cílem je MTS systematicky paralyzovat a donutit k faktickému rozpuštění. Washington vedle personálních postihů vyvíjí intenzivní diplomatický tlak na smluvní státy, aby od Římského statutu odstoupily a zastavily financování soudu, a již počátkem července oficiálně deklaroval, že s MTS odmítá jakoukoli součinnost.

Americkému sankčnímu režimu, spuštěnému mimo jiné v odvetě za vydání zatykačů na izraelského premiéra Benjamina Netanjahua a Joava Galanta, v současnosti čelí již polovina celého soudcovského sboru (9 z 18 soudců), oba zástupci žalobce, bývalý hlavní žalobce Karim Khan i další soudní personál.

Proti bezprecedentnímu nátlaku se již koncem června ohradily tři sankcionované soudkyně MTS, které na prezidenta Trumpa, ministra Rubia a další členy administrativy podaly žalobu u amerických federálních soudů.

V říjnu USA poprvé uvalily sankce přímo na MTS, čímž zablokovaly jeho majetek podléhající americké jurisdikci a zakázaly finanční transakce s touto institucí. Americké ministerstvo financí současně vydalo čtyři obecné licence, které stanovily výjimky pro transakce nezbytné pro provoz soudu a vybrané oblasti jeho činnosti. Sankce byly oznámeny několik hodin poté, co bývalá soudkyně MTS Navanethem Pillayová získala Nobelovu cenu míru.

Čad a Venezuela odstupují od Římského statutu

Koncem července oznámily Venezuela a Čad generálnímu tajemníkovi OSN formální rozhodnutí odstoupit od Římského statutu. Navázaly tím na červnové notifikace Burkiny Faso, Mali a Nigeru, čímž počet odstupujících států v krátkém sledu vzrostl na pět. Obě země krok odůvodňují údajnou geografickou podjatostí soudu a neúměrným zaměřením na globální Jih – Čad konkrétně poukázal na to, že většina dosavadních vyšetřování i osob v haagské vazbě spadá pod vyšetřování v Africe.

Odchod Čadu a Venezuely přichází v kontextu otevřeného diplomatického tlaku Washingtonu; americký ministr zahraničí v červenci ohlásil kampaň usilující o paralyzování fungování MTS s cílem zvrátit stíhání izraelských představitelů.

Z hlediska mezinárodního práva však samotná notifikace neznamená okamžitý konec pravomoci soudu. Podle článku 127 Římského statutu nabývá odstoupení účinnosti až po uplynutí jednoho roku od oznámení a nijak neruší závazky v případech, které již byly zahájeny – vyšetřování zločinů proti lidskosti spáchaných při potlačování demonstrací ve Venezuele tak pokračuje beze změny

Poznámky

[1] MTS používá označení „situace“ (situation) pro širší kontext, v němž vyšetřuje údajné zločiny spadající do jeho jurisdikce. Jednotlivá řízení proti konkrétním osobám jsou následně vedena v rámci těchto situací. „Situace na Ukrajině“ je oficiální označení příslušné situace v evidenci MTS.

Zdroje

KHANDAKER, T. (2026, červenec). What drove Venezuela's decision to leave the ICC? Al Jazeera. Dostupné z https://www.aljazeera.com/news/2026/7/27/what-drove-venezuelas-decision-to-leave-the-icc

International Criminal Court. (2026). Situation in Ukraine: Public redacted version of 'Response to submissions of a State Party under article 97 of the Rome Statute' (ICC-01/22-146-Red). Dostupné z https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/0902ebd180eafed0

International Criminal Court. (2026, 23. červenec). ICC Trial Chamber terminates proceedings in the case against Mr Banda [tisková zpráva]. Dostupné z https://www.icc-cpi.int/news/icc-trial-chamber-terminates-proceedings-case-against-mr-banda

International Criminal Court. (2026, 19. srpen). ICC strongly rejects new US sanctions designations [prohlášení]. Dostupné z https://www.icc-cpi.int/news/icc-strongly-rejects-new-us-sanctions-designations

MAUPAS, S. (2026, srpen). US continues efforts to undermine ICC by sanctioning two of its judges. Le Monde. Dostupné z https://www.lemonde.fr/en/international/article/2026/08/20/us-continues-efforts-to-undermine-icc-by-sanctioning-two-of-its-judges_6756687_4.html

PAMUK, H., HOLLAND, S. & DEUTSCH, A. (2026, 9. říjen). US imposes sanctions on International Criminal Court, hours after former judge wins Nobel. Reuters. Retrieved from https://www.reuters.com/world/us-imposes-sanctions-international-criminal-court-hours-after-former-judge-wins-2026-10-09/

PSALEDAKIS, D. (2026, červen 24). World court judges sue Trump administration over sanctions. Reuters. Dostupné z https://www.reuters.com/legal/litigation/world-court-judges-sue-trump-administration-over-sanctions-2026-06-24/

RUBIO, Marco. (2026, srpen). Advancing the United States' Campaign to Address the Threat Posed by the International Criminal Court [tisková zpráva]. Dostupné z https://www.state.gov/releases/office-of-the-spokesperson/2026/08/advancing-the-united-states-campaign-to-address-the-threat-posed-by-the-internati

Fotografie

[1] Americké sankce zahrnují také omezení přístupu k bankovním účtům a platebním kartám., autor: Lucie Bartáková, 30. 9. 2026, zdroj: vlastní archiv autora.upravno: oříznutí

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Vedoucí sekce: Tomáš Opat a Eliška Andrš

Diskriminace dítěte kvůli sexuální orientaci jeho rodičů

Adéla Krejčířová

V červenci Evropský soud pro lidská práva rozhodl v rozsudku A.P. a R.P. proti Polsku, že dítě nesmí být diskriminováno kvůli sexuální orientaci jeho rodičů. V daném rozsudku soud shledal porušení článku 8 a 14 Úmluvy, jelikož jedním ze stěžovatelů bylo dítě, kterému polské orgány odmítly vydat polský rodný list podle zahraničního rodného listu, ve kterém má uvedeny dvě matky.

Čeho se řízení před ESLP týkalo

Stěžovatelkou byla Polka žijící se svou manželkou, také Polkou, ve Spojeném království. Druhým stěžovatelem byl jejich syn narozený ve Spojeném království v roce 2014. Podle rodného listu vydaného ve Spojeném království je jako matka zapsána žena, která dítě porodila a druhá matka je zapsána jako rodič.

Stěžovatelka v roce 2015 zažádala o polský pas pro svého syna (stěžovatele). Polské orgány ji požádaly, aby předložila polský rodný list svého syna. Polský právní systém neuznává rodiče stejného pohlaví, jelikož to úřady shledávají v rozporu s veřejným pořádkem. Proto není možné zapsat rodný list, ve kterém jsou uvedeny dvě matky. Polský rodný list obsahuje pouze matku, tedy ženu, která dítě porodila a otce, bez ohledu, jak bylo jeho otcovství prokázáno. Stěžovatelé se proto odvolali s odkazem na čl. 8 Úmluvy, který chrání právo na respektování soukromého a rodinného života, a to s argumenty, že zájem dítěte má být na prvním místě a právní situace stěžovatele zůstává nejistá.

Pozitivní a negativní povinnost státu

Evropský soud pro lidská práva (ESLP) se nejprve zabýval tím, zda se daná stížnost týkala pozitivní nebo negativní povinnosti Polska uznat vztah mezi rodičem a dítětem, který byl vytvořen v zahraničí. ESLP případ posoudil jako stížnost týkající se negativních povinností státu, jelikož stěžovatelé nenamítali nečinnost státních orgánů, nýbrž odmítnutí vnitrostátních orgánů uznat vztah mezi rodiči a dítětem, který byl vytvořen v zahraničí.

Evropský soud pro lidská práva vydal rozsudek týkající se dětí stejnopohlavních párů [1]

Právo na rodinný život

Podle ESLP nedošlo k porušení práva na respektování rodinného života, jelikož stěžovatelé neprokázali, že jim bylo v Polsku bráněno v uplatňování jejich práva. Stěžovatelé nežijí v Polsku a ani se neplánují do něj přestěhovat, proto potíže, s kterými se setkali ve svém rodinném životě, nepřekračují meze vyžadované pro aplikaci čl. 8 Úmluvy.

Právo na soukromý život

ESLP se dále zabýval tím, zda došlo k porušení práva na respektování soukromého života. Došel k závěru, že nebylo porušeno právo stěžovatelů na respektování soukromého života, jelikož odmítnutí zapsat rodný list druhého stěžovatele v Polsku nezpůsobilo žádné změny v jejich životech. Nicméně odmítnutí zapsat zahraniční rodný list stěžovatele vyvolalo takovou míru právní nejistoty, že mohlo představovat zásah do jeho práv podle čl. 8 Úmluvy.

ESLP proto dále zkoumal, zda řízení a rozhodnutí bylo nezbytné v demokratické společnosti ve smyslu druhého odstavce čl. 8 Úmluvy. Dle ESLP měla rozhodnutí týkající se tohoto případu zjevný dopad na osobní identitu druhého stěžovatele, dítěte. Stěžovatel se nachází v situaci právní nejistoty a jeho postavení v Polsku je nejisté, protože si nemohl zaregistrovat svůj zahraniční rodný list. Kvůli této skutečnosti nezískal polské doklady totožnosti, které by odrážely jeho vztah k rodičům a potvrzovaly jeho polskou příslušnost.

ESLP proto shledal, že nemožnost uznání zahraničního rodného listu uvádějící jméno biologické matky dítěte je v rozporu s nejlepším zájmem dítěte a představuje nepřiměřený zásah do práva na respektování soukromého života tohoto dítěte.

Právní postavení dítěte musí být zajištěno bez ohledu na struktury rodiny, do které se narodilo. ESLP již dříve rozhodl (D.B. a další proti Švýcarsku), že zájmy dítěte nemohou záviset výhradně na sexuální orientaci jeho rodičů. Polský právní systém žádným způsobem neuznává stejnopohlavní páry a vztah s jejich dětmi. I přesto polské správní soudy v několika případech zdůraznily, že s ohledem na nejlepší zájem dítěte by správní orgány měly dětem vydat polské doklady totožnosti na základě jejich zahraničních rodných listů.

ESLP proto rozhodl, že Polsko nepřikládalo dostatečnou váhu nejlepšímu zájmu dítěte. V případě duhových rodin, kde rodiči nejsou pouze biologičtí rodiče, totiž v polském právním systému neexistuje žádný mechanismus pro uznání vztahu mezi nebiologickým rodičem a dítětem. Polsko proto porušilo právo druhého stěžovatele na respektování jeho soukromého života podle čl. 8 Úmluvy.

Polsko porušilo čl. 8 a 14 Úmluvy [2]

Porušení článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy

Stěžovatelé dále namítali diskriminaci podle čl. 14 ve spojení s čl. 8 Úmluvy z důvodu sexuální orientace stěžovatelky, protože vnitrostátní orgány odmítly zaregistrovat zahraniční rodný list druhého stěžovatele.

V případě první stěžovatelky nedošlo k porušení čl. 14 ve spojení s čl. 8, jelikož ESLP shledal, že nedošlo v jejím případě k porušení čl. 8 Úmluvy. Také nedošlo v případě druhého stěžovatele k porušení čl. 14 a práva na respektování rodinného života.

Nicméně, došlo k porušení čl. 14 ve spojení s právem druhého stěžovatele na respektování jeho soukromého života dle čl. 8 Úmluvy. Vnitrostátní orgány odmítly vystavit stěžovatelův rodný list, protože jsou v něm jako rodiče uvedeny dvě ženy. V těchto rozhodnutích ale nebyl smysluplně zkoumán nejlepší zájem dítěte. Ochrana rodin vytvořených tradičním způsobem by neměla zpochybňovat potřebu chránit děti stejnopohlavních párů,

jelikož zájmy dítěte nemohou výlučně záviset na sexuální orientaci jeho rodičů.

Význam rozsudku pro ochranu dětí stejnopohlavních párů

ESLP tímto rozsudkem znovu zdůraznil, že vnitrostátní orgány mají vždy brát zřetel na nejlepší zájem dítěte. Zároveň poukázal na to, že děti stejnopohlavních párů nemohou být diskriminovány kvůli sexuální orientaci svých rodičů. V neposlední řadě upozornil, že úřady, které rozhodují o zápisu rodného listu dítěte čistě na základě stejného pohlaví a sexuální orientace jeho rodičů, porušují Úmluvu. Lze očekávat, že ostatní státy Rady Evropy v souladu s tímto rozsudkem nebudou klást překážky dětem narozeným v duhových rodinách při uznávání jejich zahraničního rodného listu.

Zdroje

Evropský soud pro lidská práva. (2026). Rozsudek ze dne 2. července 2026 ve věci A.P. a R.P. proti Polsku. Dostupné z https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-250890.

Fotografie

[1] Evropský soud pro lidská práva vydal rozsudek týkající se dětí stejnopohlavních párů. Pride vlajka, autorka: Adéla Krejčířová, 14. 9. 2026, upravno: oříznutí

[2] Polsko porušilo čl. 8 a 14 Úmluvy. Varšavské staré město, autorka: Adéla Krejčířová, 22. 7. 2025, upravno: oříznutí

Nelegální stavby nebo domovy? Demolice romské osady v Bulharsku

Anna Slezáková

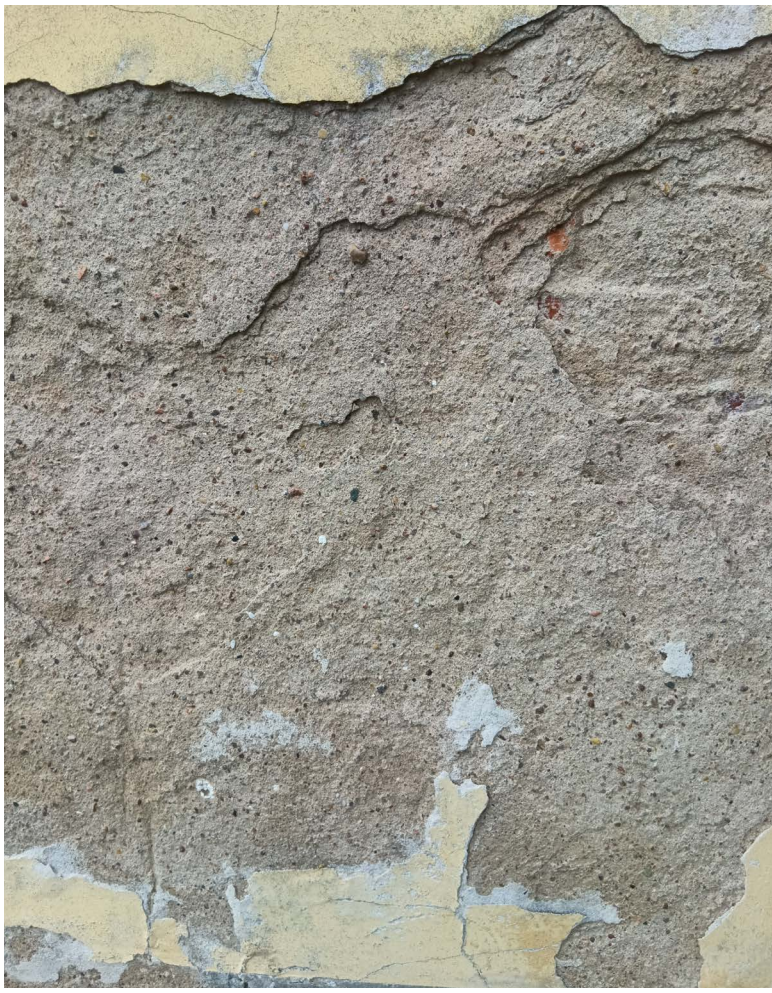
Evropský soud pro lidská práva se ve věci *Aleksieva a ostatní proti Bulharsku* zabýval ochranou obydlí podle čl. 8 Úmluvy. Posuzoval především, zda měli lidé, kterým hrozila ztráta domova, skutečnou možnost účastnit se rozhodovacího procesu a získat posouzení toho, jak demolice ovlivní jejich život. V případě 56 obyvatel romské osady v Sofii shledal ESLP porušení Úmluvy.

Romská osada v Sofii

Ve čtvrti Orlandovtsi v hlavním městě Bulharska došlo v srpnu 2023 k demolici romské osady, kterou tvořilo kolem 60 nelegálních staveb na pozemcích ve vlastnictví obce. Stěžovatelů bylo celkem 56 a všichni byli bulharskými občany romského původu. Mnozí z nich byli navzájem příbuzní a jejich život byl spojen nejen s konkrétním obydlím, ale také s celou komunitou, která na místě dlouhodobě existovala. V osadě komunita žila od 50. let. Většina stěžovatelů měla registrovanou adresu trvalého pobytu právě na obydlí v osadě. Mezi stěžovateli bylo mimo jiné 14 nezletilých.

Místní úřady začaly v roce 2023 podnikat kroky k odstranění staveb. Obyvatelé se o plánovaném odstraňování staveb dozvěděli z anonymních oznámení. Úřady s nimi přímo žádným způsobem nekomunikovaly. Při návštěvách osady úřady odmítly poskytnout obyvatelům konkrétní informace.

Mezitím však probíhalo formální řízení o povolení demolice nelegálních staveb, ve kterých stěžovatelé desítky let bydleli a které představovaly domov celé komunity. Obyvatelé těchto staveb zamýšlených k demolici byli v řízení převážně ignorováni. Úřady v dokumentaci označily vlastníky a stavebníky jednotlivých objektů za „neznámé“, přičemž příkazy k demolici byly adresovány obci. S obyvateli osady nikdo nekomunikoval. Na konci července 2023 bylo vydáno 58 demoličních příkazů.

Domovy 56 stěžovatelů byly zbourány [1]

Řízení bez těch, kterých se týkalo

Obyvatelé osady se proti plánované demolici snažili bránit. Obraceli se na obecní úřady, ombudsmanku, soudy a další veřejné orgány. Právní zástupci stěžovatelů se opakovaně pokoušeli získat dokumentaci, jakékoli relevantní informace a zjistit, které konkrétní domy mají být zbourány.

Stěžovatelé tedy nezůstali nečinní. Naopak, jejich právní zástupci se v průběhu června a července 2023 opakovaně pokoušeli zjistit, co se chystá a jaké demoliční příkazy byly vydány. Dostávali však především vyhýbavé odpovědi. Orgány navíc před obyvateli a některými dalšími institucemi svůj záměr demolici uskutečnit zastíraly a na jejich dotazy poskytovaly vyhýbavé či zavádějící odpovědi.

Teprve 3. srpna 2023 se právní zástupkyni podařilo zjistit číslo spisu, pod kterým byly demoliční příkazy vedeny. Téměř okamžitě následovaly žaloby k jejich přezkoumání, a to přesto, že ještě

neměla k dispozici samotné příkazy ani informace o jejich přesném obsahu.

Problém ale nespočíval jen v nedostatku informací. Stěžovatelé zároveň naráželi na samotné nastavení právní ochrany. Správní soudy v některých řízeních požadovaly, aby prokázali, že jsou vlastníky příslušných staveb nebo že je sami postavili. Samotná skutečnost, že v domech bydleli a že pro ně představovaly jejich domov, podle těchto soudů k napadení demoličních příkazů nestačila. Stěžovatelé se tak dostali do paradoxní situace: byli bezprostředně ohroženi ztrátou svého obydlí, ale zároveň pro ně bylo obtížné prokázat takový právní vztah ke stavbě, který by jim umožnil získat soudní přezkum.

Demolice proběhla v srpnu 2023. Domy 33 stěžovatelů byly zbourány, několik dalších staveb zůstalo alespoň zčásti stát. V případě některých staveb zasáhl ESLP prostřednictvím předběžných opatření, která umožnila demolici dočasně zastavit.

Nelegální stavby a právo na domov

Stěžovatelé před ESLP namítali zásah do práva na ochranu obydlí, kterou zaručuje článek 8 Úmluvy. Stížnost se týkala především toho, že zásah do jejich obydlí nebyl doprovázen odpovídajícími procesními zárukami. Úřady je měly vyloučit z řízení a neposkytnout jim informace potřebné k účinné obraně. Před samotnou demolicí navíc neprovedly žádné posouzení toho, zda je tak závažný zásah do jejich života přiměřený nebo jaký bude mít vliv na jejich životní podmínky.

Ve věci tedy nešlo o to, zda byly jejich domy vystavěny v souladu se zákonem. Podstatou stížnosti bylo, jak se zachovaly místní úřady a orgány veřejné moci. Stěžovatelé navíc neměli možnost získat předem řádný přezkum přiměřenosti demolice s ohledem na své individuální okolnosti.

Nejde jen o střechu nad hlavou

Ochrana obydlí spadá do rámce čl. 8 Úmluvy, protože se dotýká i soukromého a rodinného života. Demolice domova neznamená jen ztrátu fyzické stavby. Může vést ke ztrátě stability, narušení rodinného života, změně životních podmínek, problémům se vzděláváním dětí či k narušení vazeb na komunitu. Soud zdůraznil, že řada stěžovatelů byla fakticky vystavena bezdomovectví a že demolice měla dopad také na jejich bezpečí a blaho a na pokračování vzdělávání dětí.

ESLP jednomyslně konstatoval porušení čl. 8 Úmluvy. Stížnost shledal přípustnou a odmítl také námitku vlády, že dva ze stěžovatelů nemají postavení oběti ve smyslu Úmluvy, protože jejich dům nebyl zbořen.

Porušení článku 8 ve spojení s článkem 14 Úmluvy ESLP neshledal. Otázku zvláštní zranitelnosti Romů zohlednil v rámci posouzení článku 8 Úmluvy a pro shledání systematické diskriminace neměl dostatečné množství důkazů.

Demolice neporušující Úmluvu

Článek 8 Úmluvy samozřejmě nebrání státu nařídit odstranění nelegálně postavené stavby. Druhý odstavec článku 8 Úmluvy umožňuje zásah do práva na respektování obydlí, pokud je „*v souladu se zákonem*“, sleduje legitimní cíl a je „*nezbytný v demokratické společnosti*“.

ESLP v tomto případě neřekl definitivně, že samotné demoliční příkazy nebyly „v souladu se zákonem“. Konstatoval však, že způsob, jakým bulharské úřady postupovaly, vyvolává v tomto směru vážné otázky. Stěžovatelé byli podle závěrů Soudu zjevně úmyslně vyřazeni z formálního procesu a tento proces byl uspořádán stylem způsobilým obejít procesní záruky dostupné podle bulharského správního práva.

ESLP se proto soustředil především na druhou část testu, tedy na to, zda byl zásah „*nezbytný v demokratické společnosti*“.

Přiměřenost před bouráním

Za nejdůležitější část rozsudku lze považovat požadavek, aby osoba, která může v důsledku demolice přijít o svůj jediný domov, měla v určité fázi řízení možnost získat řádné posouzení přiměřenosti tohoto opatření s ohledem na své individuální okolnosti. Takové posouzení navíc musí přijít před samotnou demolicí, kdy ještě může mít praktický význam. V některých případech proto musí být k dispozici i předběžné opatření schopné demolici dočasně pozastavit.

V této věci žádné takové posouzení neproběhlo. Obec podle ESLP nezjišťovala, kdo v jednotlivých domech žije, ani jejich osobní poměry. Ještě významnější je skutečnost, že jako dostatečný právní zájem správní soudy neuznaly samotnou skutečnost, že stěžovatelé v domech bydleli. K přístupu k přezkumu demoličních příkazů požadovaly zejména prokázání vlastnického práva nebo postavení osoby, která stavbu vybudovala. Tím se však podle ESLP vytvořila situace, v níž lidé reálně ohrožení ztrátou domova neměli účinný způsob, jak před demolicí dosáhnout posouzení její přiměřenosti.

ESLP zdůraznil, že nelze po stěžovatelích požadovat, aby využili právní prostředky, jejichž účinnosti sami nemohou reálně dosáhnout. Ani případný následný přezkum by navíc nepředstavoval dostatečnou ochranu, pokud by k němu mohlo dojít až poté, co by byly jejich domovy zbourány. Právní obrana, která přichází až po ztrátě domova, totiž jen stěží může napravit samotný zásah do práva chráněného článkem 8.

Zvláštní sociální zranitelnost

Soud současně zdůraznil, že přiměřenost zásahu je třeba posuzovat v kontextu konkrétních lidí. V případech, kdy demolice zasahuje sociálně znevýhodněnou skupinu, jako jsou Romové, a zároveň vytlačuje z místa celou komunitu, jejíž přítomnost nebyla po dlouhou dobu zpochybňována, mají být individuální okolnosti těchto osob jedním z faktorů při posuzování přiměřenosti demolice.

Charakter romské komunity byl pro rozhodování podstatný. ESLP výslovně uvedl, že příslušnost k menšině neznamená imunitu vůči obecným zákonům. Může však ovlivnit způsob, jakým mají být tyto zákony v konkrétní situaci uplatňovány. Úřady věděly, že demolice může zásadně ovlivnit bytovou situaci stěžovatelů, a dokonce v souvislosti s plánovaným zásahem kontaktovaly sociální služby. Přesto jejich individuální situace nebyla součástí rozhodování o samotné demolici.

Ochrana domova jako otázka právního státu

Rozsudek ve věci *Aleksieva a ostatní proti Bulharsku* ukazuje, že ochrana podle čl. 8 Úmluvy není podmíněna bezvadným vlastnickým právem nebo stavebním titulem. Pro ESLP je podstatné, zda dané místo skutečně představuje domov a jak závažné důsledky by jeho ztráta měla pro konkrétní lidi, rodiny a celé komunity.

Stát může legitimně vymáhat pravidla výstavby a užívání staveb, ale musí tak učinit způsobem, který respektuje základní procesní práva osob, jejichž domovy mají být odstraněny. Tyto osoby musí mít možnost o zamýšleném zásahu vědět, účinně se k němu vyjádřit, a především získat ještě před demolicí nezávislé posouzení toho, zda je zásah v jejich individuální situaci přiměřený.

Osudem romské osady v Sofii byla ztráta desítek domovů. Bulharsko nyní musí učinit obecná [1] opatření k nápravě porušení Úmluvy, aby k podobným případům v budoucnu nedocházelo, a dále vyplatit stěžovatelům náhradu nemajetkové újmy.

Poznámky

[1] Bulharsko musí přijmout opatření, která zajistí, aby i osoby bez formálního právního titulu k bydlení měly účinný přístup k řízení, v němž lze před zamýšlenou demolicí přezkoumat její přiměřenost s ohledem na jejich individuální okolnosti, a to i tehdy, nejsou-li adresáty demoličního příkazu.

Zdroje

Rozsudek třetí sekce Evropského soudu pro lidská práva ve věci Aleksieva a ostatní proti Bulharsku ze dne 25. srpna 2026, č. 30915/23. Dostupné z: https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-251808

Fotografie

[1] Domovy 56 stěžovatelů byly zbourány, došlo k porušení Úmluvy. Rozpadající se omítka, autor Jakub Dubják. 10. 10. 2026.upravno: oříznutí

Aktuality sekce Evropský systém ochrany lidských práv

Veronika Havlová

Evropská občanská iniciativa českých studentů za veřejnoprávní sociální síť sbírá podpisy

Na začátku září zahájila sběr podpisů evropská občanská iniciativa pocházející z pera českých studentů. Cílem iniciativy nazvané "European public social network,, je, aby pod záštitou evropských institucí vznikla sociální síť jakožto alternativa k již existujícím platformám.

Platforma by dle znění iniciativy měla umožnit plnou kontrolu uživatele nad zobrazovacím algoritmem a skrze ověření, že uživatelem je skutečně člověk a nikoliv bot, předejít šíření dezinformací. V rámci textu iniciativy je také zdůrazněna decentralizovanost platformy a ochrana osobních údajů.

Iniciativa má nyní čas do srpna 2027, aby nasbírala požadovaný milion podpisů napříč zeměmi Evropské unie. V případě, že se sběr podpisů vydaří, bude mít Evropská komise povinnost se iniciativou blíže zabývat.

Evropský soud pro lidská práva rozhodl o vyškrtnutí stížností proti Rusku

Dne 3. září 2026 vydal Evropský soud pro lidská práva (ESLP) rozhodnutí ve věci Lebedeva a další proti Rusku, v rámci kterého rozhodl o vyškrtnutí všech stížností podaných proti Ruské federaci ze seznamu případů. Jedná se celkem o 879 stížností, které se všechny týkají jednání, k němuž mělo dojít před 16. září 2022, tedy ještě před tím, než Rusko přestalo být smluvní stranou Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (Úmluvy), a v rámci kterých tedy ESLP vykonával tzv. reziduální jurisdikci.

ESLP o vyškrtnutí stížností rozhodl pro nedůvodnost jejich dalšího posuzování. Zejména zdůraznil, že Rusko od odstoupení od Úmluvy se soudem nijak nekomunikuje, nevyplácí stěžovatelům

ESLP rozhodl o vyškrtnutí 879 stížností proti Rusku ze seznamu případů [1]

přiznané spravedlivé zadostiučinění a změny navrhované ze strany ESLP nijak neimplementuje. Zároveň ESLP uvedl, že případy by nepřinesly zásadní otázky pro rozvoj jeho judikatury a samostatné individuální posuzování by tak pro soud představovalo přílišnou zátěž.

Dle čl. 37 odst. 2 Úmluvy však ESLP může v budoucnu rozhodnout o navrácení vyškrtnutých stížností do seznamu případů.

Dle průzkumu Agentury EU pro základní práva se obětí online podvodů stal každý čtvrtý Evropan

Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA) zveřejnila v květnu zprávu zaměřenou na zkušenost obyvatel EU s online podvody. Zpráva

Evropská občanská iniciativa za veřejnoprávní sociální síť zahájila sběr podpisů [2]

vychází z průzkumu Eurobarometru z listopadu 2025, do něhož se zapojilo přes 26 000 respondentů napříč členskými státy EU.

Podle zprávy se obětí online podvodu za svůj život stal každý čtvrtý člověk v EU. Nejčastěji se jednalo o podvody, při kterých pachatelé předstírali prodej zboží a služeb, přičemž s takovým druhem podvodu mělo zkušenost až 35 % obětí. K dalším častým formám patří zneužití identity, a to nejčastěji rodinných příslušníků podvedených, pracovních kontaktů či pracovníků banky.

Zpráva dále upozorňuje na to, že zhruba polovina obětí online podvodů v rámci EU tento incident nikdy nenahlásila. Mezi členskými státy však v nahlašování online podvodů policejním orgánům panují značné rozdíly. Zatímco například ve Švédsku tak mělo učinit 28 % obětí, ve Slovinsku či v Rumunsku svůj případ nahlásilo jen kolem 5 % poškozených.

ESLP znovu žádá propuštění Osmana Kavaly

ESLP dne 25. srpna 2026 vydal rozsudek velkého senátu ve věci Kavala proti Turecku, ve kterém se zabýval postupem tureckých orgánů vůči lidskoprávnímu aktivistovi, Osmanu Kavalovi. Ten byl od roku 2017 držen ve vazbě v návaznosti na celostátní protesty a v dubnu 2022 byl tureckými soudy odsouzen k doživotnímu trestu odnětí svobody za pokus o státní převrat.

ESLP přitom již v roce 2019 rozhodl, že jeho držení ve vazbě je svévolné a v rozporu s Úmluvou.

V aktuálním rozsudku pak ESLP zdůrazňuje, že stíhání, zadržení i odsouzení Kavaly bylo vedeno především skrytým záměrem potrestat ho za roli v protivládních protestech a snahou aktivistu umlčet. Zároveň ESLP upozornil na nedostatky v trestním řízení, zejména pokud jde o nezávislost a nestrannost soudu a nenaplnění práva na obhajobu.

ESLP v kontextu odsuzujícího rozsudku konstatoval porušení aktivistova práva na svobodu a osobní bezpečnost, práva na spravedlivý proces, práva na svobodu projevu, svobody shromažďování a sdružování a porušení zákazu mučení. ESLP rovněž rozhodl o neplatnosti odsouzení podle Úmluvy a nařídil Kavalovo propuštění.

Případ Osmana Kavaly je Radou Evropy dlouhodobě sledován, mimo jiné v návaznosti na odmítnutí Turecka plnit předchozí rozsudky ESLP týkající se tohoto případu.

Zdroje

Evropská občanská iniciativa č. ECI(2026)000004. European Public Social Network. Dostupné z: https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2026/000004_en.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Tatyana Aleksandrovna Lebedeva proti Rusku ze dne 7. července 2026, č. 49120/07. Dostupné z: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-252316.

European Union Agency for fundamental rights. (2026). Online Fraud – People´s Experiences Across the EU. Dostupné z: https://fra.europa.eu/en/publication/2026/victims-online-fraud.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Kavala proti Turecku ze dne 25. srpna 2026,

č. 2170/24. Dostupné z: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-252214.

Fotografie

[1] ESLP rozhodl o vyškrtnutí 879 stížností proti Rusku ze seznamu případů. Ilustrační foto (Budova Evropského soudu pro lidská práva, Štrasburk), autor: Lukáš Mikulecký, 15. 7. 2026, upravno: oříznutí

[2] Evropská občanská iniciativa za veřejnoprávní sociální síť zahájila sběr podpisů. Ilustrační foto (Budova Evropské komise), autor: Lukáš Mikulecký, 16. 4. 2026, upravno: oříznutí

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Vedoucí sekce: Michaela Luzio Stenzel a Radek Tesař

Írán pokračuje v nezákonných popravách demonstrantů

Madlen Seibertová

Počet poprav v Íránu dosahuje nejvyšších čísel od konce 80. let minulého století. Zároveň prudce přibývá případů, kdy byl trest smrti vykonán z politických důvodů. Íránské úřady každý týden nezákonně popravují demonstranty a disidenty. Aktuální situace v zemi představuje neúprosný útok na právo na život.

Vlny masivních protestů

OSN dlouhodobě upozorňuje na přetrvávající nepokoje v regionu. Od konce loňského prosince se země opět otřásá pod mohutnými protesty. Nemocnice zažívají enormní nápor. Podle deníku The Times už jen k druhé polovině ledna zahynulo nejméně 16 500 Íránců.

Zprostředkované zprávy od íránského lékaře hovoří o nedostatku nejrůznějších zásob včetně krve. Situace v Íránu je navíc od konce února poznamenaná otevřenou válkou, kterou proti zemi zahájily USA spolu s Izraelem.

Nejnovější protesty rozhořela devalvace íránského rijálu a špatná ekonomická situace. Malé demonstrace v prostředí tržišť a univerzit přerostly do hnutí namířeného proti klerikálnímu režimu nejvyššího vůdce Alího Chameneího. Protirežimní tábor je však nejednotný, konzervatisti, monarchisté a stoupenci sekularismu se obracejí například na Rezu Páhlavího.[1]

Symbolem protestů se staly fotografie Íránek s odkrytými vlasy, které si zapalují cigarety o fotografie Chameneího. Právě odpor tamních žen je jedním z podstatných motorů i současných protestů. V roce 2022 protestovali občané Íránu s heslem „*Žena, život svoboda!*“ v reakci na vraždu

Z trestu smrti se v Íránu stává nástroj k šíření strachu a potlačování protestů [1]

mladé dívky Mahsy Amíní příslušníky mravnostní policie kvůli nezakrytým vlasům hidžábem.[2]

Na brutální postup bezpečnostních složek vůči protestujícím občanům reagoval americký prezident Donald Trump už na jejich počátku. Avizoval silné kroky v případě poprav demonstrantů. Íránské úřady však nehodlají tlakům zevnitř ani vně státu ustoupit. Naopak, vězní tisíce lidí a zamezily přístup k internetu spolu s telefonním spojením, aby se nešířily zprávy o restrikcích a počtech obětí.[3]

Íránský teokratický režim páchá nelegální popravy

Nezávislá mezinárodní vyšetřovací mise pro Írán [4] již déle poukazuje na nárůst poprav v obdo-

bích, kdy země zažívá politické a společenské otřesy. Po poslední vlně protestů rozpoutal íránský teokratický režim jako protireakci nezákonné systematické popravy. Zářijový report Human Rights Watch (HRW) upozorňuje, že v bezprostředním ohrožení se ocitají desítky dalších lidí a je nutný globální zásah.

Od prosince loňského roku bylo k trestu smrti odsouzeno na více než šest desítek osob včetně nejméně tří žen a dvou chlapců, a to na základně vágně formulovaných zákonů odporujících zásadě zákonnosti.

Občané ve svém jednání nemohli předvídat trestný čin. Příkladem může být obvinění protestujícího za vedení „nepokojů, které vyústily" v úmrtí příslušníků bezpečnostních složek. Podle obecného komentáře č. 36 Výboru OSN pro lidská práva znamená poprava osoby, jejíž vina nebyla prokázaná bez rozumných pochybnosti, svévolné zbavení života.

Mezinárodní právo vymezuje uplatnění trestu smrti na nejzávažnější trestné činy. Žádná z šestnácti poprav nebyla uložena za trestný čin úmyslného zabití [5]. Jednadvacetiletý Sasad Azadvar Jonaqani, šampion karate, byl do čtyř měsíců od rozsudku popraven za údajné rozbíjení oken policejního autobusu kameny a obuškem.

Špionážní zákon jako prostředek k státním represáliím

Vyšetřovací mise vyjadřuje obavy z postupů íránských úřadů. Nový zákon o zpřísnění trestů za špionáž a spolupráci se sionistickým režimem a nepřátelskými státy vydaný na popud šéfa íránské justice Gholama-Hosejna Mohseního-Ežeího zkracuje procesní lhůty celého řízení i následného výkonu trestu pro osoby obviněné pro účast na protivládních demonstrací.

Samotná účast na demonstracích může být klasifikována např. jako „*americko-sionistické spiknutí*" nebo pokus o „*převrat*." Sdílení informací o protestech a o porušování lidských práv se zahraničními médii zase úřady považují za „*zpravodajskou činnost*."

Íránský parlament schválil tento zákon ke zrychlení celého řízení s odkazem na ochranu národní

Irán postoupil do nové fáze porevoluční a postkonfliktní represe [2]

bezpečnosti. Po přezkoumání Radou strážců [6] zákon vešel v platnost a zrychlil samotné procesy, která nyní trvají od šesti do osmi měsíců. Po vynesení verdiktu následuje takřka okamžitá poprava.

Závažná porušení práva na spravedlivý proces

Neposkytnutí dostatku času a prostředků k přípravě obhajoby představuje podle Výboru OSN pro lidská práva porušení záruk spravedlivého procesu zakotvených v článku 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. V Íránu není dodržována zásada presumpce neviny a obžalovaným je znemožněno podat žádost o milost či usilovat o zmírnění trestu.

HRW se spolu s Boroumand Center [7] shodují, že orgány jasně nedokázaly prokázat individuální vinu odsouzených ani v případech, kdy čelili obvinění z účasti na zabití. Trestné činy se zde totiž formulují i zcela vágně jako „*vedení války*

proti Bohu“ či „*kažení světa*“, což umožňuje vynášet rozsudky bez prokázaní jejich viny na úmyslném zabití.

Takové vágní delikty jsou využívány k odsouzení lidí a celých skupin za podněcování k násilí, napadení, nebo držení zbraní. Systematicky se využívají doznání získaná při mučení a z nepodložených zpráv bezpečnostních a zpravodajských orgánů jako důkazů ze strany soudů.

Dále jsou zřizovány revoluční soudy, které slouží k systematickému potlačování opozice. Lidskoprávní organizace spolu s experty OSN zaznamenaly jejich spolupráci s bezpečnostními a zpravodajskými složkami, jež vykazují extrémní podjatost vůči skutečným i domnělým odpůrcům režimu. Nezávislost soudů je v tomto případě fundamentálně narušena.

Režimem produkovaná atmosféra strachu

Stovky médií, lidskoprávních organizací a aktivistů byly na základě špionážního zákona označeny za „nepřátele“ a kontakt s nimi začal být kriminalizován. Soudní procesy probíhají za systematického označování protestujících ze strany úřadů za „*výtržníky*“, „*teroristy*“ nebo „*nepřátelské žoldáky.*“

Zvláštní zpravodajka OSN pro situaci v oblasti lidských práv v Íránu Mai Sato upozorňuje na trest smrti jako na nástroj íránského režimu k šíření strachu a potlačování nesouhlasu. Íránská justice otevřeně deklarovala, že zdlouhavé až několik měsíců trvající procesy ztrácejí odstrašující účinek. Írán tak přistupuje k výrazné eskalaci.

Z reportu HRW dále vyplývá, že zatím pět poprav bylo vykonáno veřejně s cílem ještě zvýraznit strach z vyjádření veřejného nesouhlasu. Na íránské obyvatelstvo doléhají k tomu všemu i další represe. Například jeden z přetrvávajících zločinů proti lidskosti je páchán na náboženské menšině Bahá'i.

Írán v nové fázi represí a výzvy k mezinárodní reakci

OSN spolu s lidskoprávními experty dlouhodobě varuje před dalšími rozsudky smrti. Tyto tresty jsou podle nich nezákonné a v přímém rozporu

Omezený přístup k internetu znemožňuje přesnější přehled o rozsahu porušování mezinárodního práva [3]

s mezinárodním právem v oblasti lidských práv. Vyšetřovací mise dospěla k závažným zjištěním, že v některých případech dochází v Íránu k porušování práv, jež naplňuje podstatu zločinů proti lidskosti a jiných nelidských činů.

Nový špionážní zákon, zrychlení soudních postupů a rostoucí počet poprav jednoznačně ilustrují, že Írán vstupuje do nové fáze porevoluční a postkonfliktní represe. Jak deklaruje HRW, popravy představují krutý, nelidský a ponižující trest ve všech případech bez výjimky, a to bez ohledu na konkrétní povahu spáchaného trestného činu.

Desítkám dalších lidí nadále hrozí bezprostřední riziko popravy. Organizace Amnesty International oznámila, že ke konci června se jednalo minimálně o 60 takto ohrožených osob. Skutečný počet ohrožených je však zřejmě mnohem vyšší. Mnohé případy totiž nebyly hlášeny kvůli výpad-

kům internetu a odůvodněnému strachu obyvatel ze státních represálií.

Je proto nutné neodkladně koordinovat diplomatickou akci členských států OSN a podporovat univerzální jurisdikci k vyvození odpovědnosti činitelů za tyto závažné mezinárodní zločiny. Organizace HRW a Centrum Boroumand navíc společně prosazují soustavný tlak na íránské úřady, který má vést k okamžitému zastavení poprav a zavedení moratoria na trest smrti.

Poznámky

[1] Kýros Rezá Páhlaví je syn šáha Muhammada Rezy Pahlavího svrženého za islámské revoluce v roce 1979.

[2] Ženy na protest začaly na veřejnosti chodit bez pokrývky, nebo si demonstrativně stříhaly vlasy. Írán byl vyřazen ze skupiny OSN pro rovnost pohlaví.

[3] Částečné připojení zůstalo ve větších městech, kde nelegálně funguje satelitní síť Starlink.

[4] Byla zřízena Radou OSN pro lidská práva v listopadu 2022 v souvislosti s brutálním potlačením protestů Žena, život, svoboda. V dubnu 2025 došlo k posílení a rozšíření mandátu mise v reakci na zhoršující se lidskoprávní situaci v zemi.

[5] Jiní, někteří dokonce náctiletí, se do bezvýchodné situace dostali za údajné zakládání požárů budov a vozidel, držení a házení Molotovových koktejlů, či za vniknutí do veřejných a vládních budov a jejich následného ničení.

[6] Jedná se o dvanáctičlenný íránský orgán zastoupený šesti právníky a šesti odborníky na islámské právo, který má pravomoc vetovat zákony, dohlížet nad volbami a schvalovat volební kandidáty.

[7] The Abdorrahman Boroumand Center je nevládní nezisková organizace sídlící ve Washingtonu, D.C., která se věnuje prosazování lidských práv a demokracie v Íránu.

Zdroje

Iran Accelerates Executions Under New Espionage Law Following January Uprising (2026, 24. července). National Iranian American Council. Získáno z https://niacouncil.org/iran-accelerates-executions-under-new-espionage-law-following-january-uprising/

Iran Data Portal: The Guardian Council (datum publikování neuvedeno). Syracuse University. Získáno z https://irandataportal.syr.edu/the-guardian-council/

Iran: Ongoing Unlawful Execution Campaign Against Protesters (2026, 10. září). Human Rights Watch. Získáno z https://www.hrw.org/news/2026/09/10/iran-ongoing-unlawful-execution-campaign-against-protesters

Iran urged to stop protest - related executions (2026, 23. července). UN News. Získáno z https://news.un.org/en/story/2026/07/1168009

Protesty v Íránu. (datum publikování neuvedeno). Seznam Zprávy. Získáno z https://www.seznamzpravy.cz/tag/protesty-v-iranu-127480

Přelomová rezoluce OSN: Vyšetřovací komise pro Írán získala širší mandát (2025, 8. dubna). Amnesty International CZ. Získáno z https://amnesty.cz/prelomova-rezoluce-osn-vysetrovaci-komise-pro-iran-ziskala-sirsi-mandat/

Radačičová, S. & Humpálová, J. (2026, 14. ledna). Pokud je pověsíte, něco uvidíte. Trump hrozí Teheránu, kde rostou počty mrtvých demonstrantů. Voxpot. Získáno z https://www.voxpot.cz/clanky/pokud-je-povesite-neco-uvidite-trump-hrozi-teheranu-kde-rostou-pocty-mrtvych-demonstrantu

UN fact - finding mission on Iran focuses plight of civilians (2026, 17. září). UN News. Získáno z https://news.un.org/en/story/2026/09/1168358

Fotografie

[1] Z trestu smrti se v Íránu stává nástroj k šíření strachu a potlačování protestů. Autor: Nikita Dvurechenskii, 2026, zdroj: vlastní archiv autorky, upravno: oříznutí

[2] Írán postoupil do nové fáze porevoluční a postkonfliktní represe. Autor: Madlen Seibertová, 2024, zdroj: vlastní archiv autorky, upravno: oříznutí

[3] Omezený přístup k internetu znemožňuje přesnější přehled o rozsahu porušování mezinárodního práva. Autor: Nikita Dvurechenskii, 2026, zdroj: vlastní archiv autorky, upravno: oříznutí

Vláda práva v EU a její hodnocení v 2026 Rule of law report

Tobiáš Ševčík

Evropská komise již pošesté zveřejnila svou každoroční zprávu o stavu právního státu v jednotlivých členských zemích Evropské unie. Jak je na tom tedy právní stát v Evropské unii? Jaká doporučení navrhla Evropská komise ke zlepšení?

Evropská komise (komise) v létě tohoto roku zveřejnila svůj tradiční Rule of law report, tedy zprávu o stavu právního státu v jednotlivých členských zemích Evropské unie (EU). Komise zprávy vydává každoročně od roku 2020.

Tradičně v nich sleduje čtyři hlavní oblasti, a sice soudní systém, protikorupční rámec, svobodu a pluralitu médií a institucionální systém brzd a protivah. Letošní zpráva navíc navazuje na tu z roku 2025 a pokračuje v analýze tzv. single market dimenze právního státu.

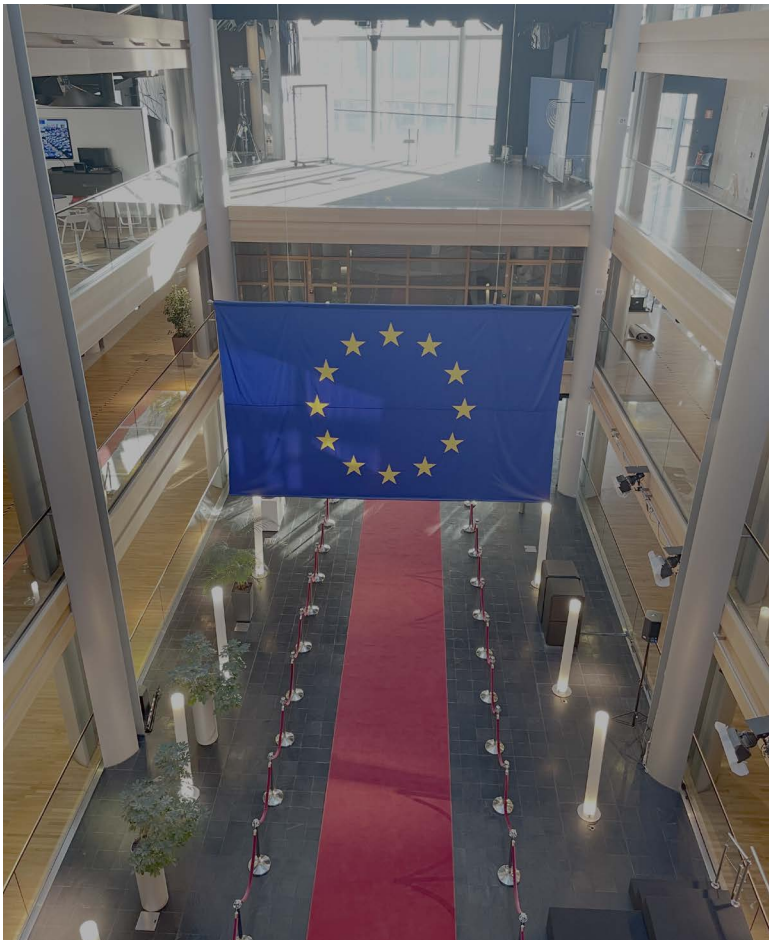
Ve zprávě jsou taktéž formulována různá doporučení pro zlepšení situace v jednotlivých členských státech. Zpráva se zabývá i čtyřmi zeměmi, které sice nejsou členy EU, ale jsou tzv. kandidátské země. V jejich případě ovšem komise nevydává žádná doporučení.

Vytváření zprávy není jen vlastním dílem komise. Do procesu sbírání informací jsou zapojeny i jednotlivé členské státy, nevládní organizace a jiní relevantní aktéři. Před vydáním zprávy se uskutečnilo přes 600 schůzek s 900 různými aktéry.

Podle komise členské státy plně nebo částečně splnily 47 % doporučení ze zprávy z minulého roku. Míra implementace tak celkově poklesla, neboť zpráva za minulý rok dokládala 57% splnění a zpráva před dvěma lety naplnění až 68 % cílů.

Vybrané otázky

Digitalizace justice ve mnoha zemích EU pokračuje dobře. Komise si ovšem všímá pomalého tempa, které ji provází v České republice či na Maltě. Problémy s digitalizací justice se vyskytují

Evropská komise vydala zprávu o právním státu za rok 2026 [1]

i v kandidátských zemích; např. v Srbsku digitalizaci provází spory se smluvními partnery.

Za pozornost stojí i problematika legislativního procesu. Komise upozorňuje na zneužívání zkrácených forem parlamentního rozhodování a varuje před nedostatečným zapojováním veřejnosti a odborným konzultováním přijímaných opatření. Mezi země s uvedenými nedostatky figurují zejména Česko, Slovensko, Albánie, Srbsko a Severní Makedonie.

Co se týče problematiky národních lidskoprávních institucí (NHRI), které fungují na základě tzv. Pařížských principů, komise konstatuje, že stále chybí jejich zavedení v Itálii, Rumunsku a Maltě. Komise si zároveň všímá toho, že v mnoha zemích se NHRI nedostává dostatečných finančních zdrojů úměrných velikosti jejich agend. V České republice se minulé léto NHRI nově stal Veřejným ochráncem práv, který tuto agendu přidal již k jiným svým oblastem

Implementaci rozhodnutí ESLP se zpráva spíše nevěnuje [2]

Komise si všimla také nedávných ústavních změn na Slovensku, které dle kritiků zpochybňují primát práva EU. Komise v této souvislosti zahájila proti Slovensku řízení pro porušení povinností, tzv. infringement.

Významným tématem je i financování a nezávislost veřejnoprávních médií.[1] Řada zemí zvažuje reformy týkající se jejich fungování. Některé země je již přijaly. Komise zároveň upozorňuje na nežádoucí trendy v této oblasti, kdy plánované změny v Česku a v Litvě vyvolávají znepokojení ohledně nezávislosti těchto médií na vládní garnituře.

Pokles svobody médií

Pozornost zpráva věnuje i mediální pluralitě a svobodě médií. Ač uznává, že rizika v této oblasti existují a stále se objevují nové hrozby, komise uvádí, že celková situace v této oblasti zůstává v zásadě pozitivní.

Proti tomuto hodnocení se nicméně zásadně vyhradila Evropská federace novinářů. Zpráva dle ní výrazně podceňuje závažnost problému. Současné evropské mechanismy jsou dle ní v této oblasti neefektivní. Komise ve zprávě dle federace zveličuje mírné pokroky v minoritě zemí a přehlíží či snižuje zhoršující se stav či nečinnost v jiných členských státech.

Situace tak dle federace nezůstává „zásadně pozitivní", jak tvrdí zpráva. Naopak, celá řada nedávných zpráv dalších organizací ukazuje na její vážné zhoršení. Slovy předsedy Italské národní federace tisku Vittoria Di Trapaniho: "Pokud se má výroční zpráva o vládě práva stát nudnou byrokratickou formalitou, která nemá žádnou skutečnou schopnost ovlivňovat členské státy, jaký má pak smysl?".

Ve značně mírnějším duchu se nese prohlášení Evropské vysílací unie. Ta nicméně také zaznamenává rostoucí politické a finanční tlaky na média veřejnoprávní služby. Dle unie je nyní na komisi, aby zajistila, že nový Evropský akt o svobodě médií bude skutečně implementován v praxi.

(Ne)implementace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Zpráva přitom spíše mlčí o implementace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. Komise oproti předchozímu roku zjistila mírné

zlepšení v implementaci tzv. klíčových rozhodnutí [2] ESLP napříč unií. Zatímco v minulém roce zůstalo neimplementováno 45,7 % klíčových rozsudků ESLP z posledních deseti let, v letošním roce jich je 43,9 %.

Ve sdělení komise adresovaném parlamentu a radě je tomuto problému v obecné rovině věnován jedinný odstavec. Ve druhém, posledním odstavci komise upozorňuje na problémy tří konkrétních zemí, Belgie, Řecka a Kypru. V rámci Unie je přitom hned několik zemí, které jsou notorickými nevymahači rozhodnutí ESLP (např. Maďarsko, Polsko). Jejich problémům se zpráva ale věnuje pouze v příslušných národních kapitolách. Nutno podotknout, že i v nich je zhodnocení situace velmi strohé.

Na důležitost této problematiky přitom již dlouhodobě upozorňuje mj. nezávislá organizace European Implementation Network, která pravidelně vydává zprávu o neimplementaci rozsudků ESLP a Soudního dvora Evropské unie. Ve svém dubnovém usnesení ke zprávě o právním státu za rok 2025 se s kritikou připojil i Evropský parlament. Ač výslovně doporučil komisi se problému implementace rozhodnutí obou soudů více věnovat, komise tak v letošní zprávě zjevně neučinila.

Závěr

Dle zprávy je celkový vývoj v oblasti právního státu pozitivní. Ve všech čtyřech sledovaných oblastech došlo k výraznému zlepšení. Situace v jednotlivých členských státech je ovšem nerovnoměrná a výzvy přetrvávají.

Komise plánuje do budoucna ještě úžeji spojit otázku právního státu a evropských peněz v rámci nadcházejícího víceletého finančního rámce. [3] Již nyní přitom může pod tzv. Conditionality Regulation EU přijímat potřebná opatření, pokud má porušování vlády práva v členském státě dostatečně přímý dopad nebo vážně ohrožuje řádné finanční hospodaření s rozpočtem EU či ochranu jejích finančních zájmů.

Lze tak uzavřít, že význam zpráv o právním státu v EU se bude pravděpodobně postupně zvyšovat. Zajímavé přitom bude sledovat, jak budou jednotlivé státy přistupovat k naplňování doporučení komise a zda sama komise vyslyší volání po přísnějším hodnocení výsledků členských států.

Pozámka

[1] Tématu financování veřejnoprávních médií v Evropě jsme se letos v Bulletinu již věnovali; viz Bulletin březen 2026, s. 33–36.

[2] Klíčová rozhodnutí (v originále “leading”) jsou taková rozhodnutí, která dle Výboru ministrů Rady Evropy poprvé odhalují problém vnitrostátního práva nebo praxe a většinou vyžadují přijetí opatření zabraňující opakovaným porušením Úmluvy o lidských právech a základních svobodách.

[3] Jedná se o dlouhodobý výdajový plán Evropské unie přijímaný ve formě nařízení.

Zdroje

European Implementation Network. (2026). Rule of Law crisis: EU Parliament calls on the Commission and member states to take action without further delay. Získáno z https://www.einnetwork.org/blog-five/rule-of-law-crisis-eu-parliament-calls-on-the-commission-and-member-states-to-take-action-without-further-delay.

Evropská komise. (2026). 2026 Rule of Law Report, Country Chapter Abstracts and Recommendations. Dostupné z https://commission.europa.eu/document/download/8e843f2c-bc14-43a2-9274-58fa94ecbea7_en.

Evropská komise. (2026). 2026 Rule of Law Report, Country Chapter on the rule of law situation in Belgium. Dostupné z https://commission.europa.eu/document/download/24a9b587-6e2a-4078-b58d-65dabd1233b4_en.

Evropská komise. (2026). 2026 Rule of Law Report, Country Chapter on the rule of law situation in Bulgaria. Dostupné z https://commission.europa.eu/document/download/417a722f-93b6-4682-a52b-f08b80747e31_en.

Evropská komise. (2026). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. 2026 Rule of Law Report The rule of law situation in the European Union. Dostupné z https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52026DC0900.

Evropská vysílací unie. (2026, červenec). EU Rule of Law Report 2026: EBU calls for full enforcement of media freedom safeguards [tisková zpráva]. Získáno z https://www.ebu.ch/news/2026/07/eu-rule-of-law-report-ebu-calls-for-full-enforcement-of-media-freedom-safeguards.

The EU Rule of Law report seriously underestimates the decline in press freedom (2026, červenec 19). European Federation of Journalists. Získáno z https://europeanjournalists.org/blog/2026/07/19/the-eu-rule-of-law-report-seriously-underestimates-the-decline-in-press-freedom/.

Výzkumná služba Evropského parlamentu. (2026). European Commission 2026 rule of law report. Background and conclusions. Dostupné z https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/791499/EPRS_BRI(2026)791499_EN.pdf.

Fotografie

[1] Evropská komise vydala zprávu o právním státu za rok 2026. IMG_8561, autor: Tomáš Opat, upraveno: oříznutí

[2] Implementaci rozhodnutí ESLP se zpráva spíše nevěnuje. 932730A2-18B5-4605-8723-07D0EAEC8823_1_105_c, autor: Nikola Burdová, upravno: oříznutí

Aktuality sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Kristýna Sýkorová

Státy se dohodly na dokumentu, který by mohl otevřít cestu k regulaci autonomních zbraní

Zástupci 128 členských států Úmluvy o některých konvenčních zbraních, CCW (Concealed Carry Weapon), se shodli na dokumentu, který vytváří základ pro budoucí regulaci autonomních zbraňových systémů. Text přitom vymezuje nejen pravidla pro systémy schopné samostatně vyhledávat i zasahovat cíle, ale také stanovuje nutnost zachování lidského úsudku a kontroly nad použitím síly.

Dokument klade důraz i na zásady předvídatelnosti, spolehlivosti, fungování algoritmů a požaduje omezení pro zbraně, které by nemohly fungovat v souladu s mezinárodním humanitárním právem. Schválený dokument představuje vůbec první pokus o globální standard pro odpovědnost za použití algoritmického násilí a určuje směr budoucího vedení války.

Libanon se stal první zemí Blízkého východu, která zakázala trest smrti

Libanonský parlament schválil zákon rušící trest smrti, čímž se Libanon stal první zemí na Blízkém východě, která tento krok právně zakotvila. Pro návrh hlasovala většina ze 128 poslanců, zatímco poslanecký klub hnutí Hizballáh se postavil proti.

Nová právní úprava trest smrti ve všech legislativních předpisech nahradila doživotním trestem odnětí svobody a těžkými pracemi. Doposud platné rozsudky smrti, na jejichž výkon čekalo přibližně 85 osob, se na základě této reformy automaticky mění na doživotní pobyt ve vězení.

Libanonský ministr spravedlnosti Ádil Nassár označil tento krok za historický milník, který

SLAPP žaloby ohrožují aktivisty na Filipínech [1]

zemi navrací vedoucí úlohu v oblasti lidských práv a usnadní mezinárodní justiční spolupráci.

Výbor OSN pro odstranění rasové diskriminace (CERD) vyzval státy k odškodnění za otroctví

CERD schválil Všeobecné doporučení č. 40, ve kterém vyzval smluvní státy k přijetí komplexních nápravných opatření za transatlantický obchod s otroky a jeho přetrvávající následky. Právní povinnost k odškodnění podle výboru nevyplývá z historického práva platného v době spáchaných křivd, ale ze současných závazků stanovených Mezinárodní úmluvou o odstranění všech forem rasové diskriminace z roku 1965.

Tento přístup představuje změnu paradigmatu, protože zakládá povinnost řešit dnešní systémový rasismus a socioekonomické nerovnosti bez ohledu na časový odstup. Požadovaná nápravná opatření zahrnují kombinaci finančních kompen-

zací, cílených investic do zasažených komunit, zpřístupňování archivů i úpravy vzdělávacích osnov a památníků.

Čína se snaží umlčet oběti povodní na hranicích Nepálu s Tibetem

Povodně z konce srpna, způsobené sesuvem ledu a horniny v pohraniční oblasti Nepálu a Tibetu, si vyžádaly oběti na životech i devastující materiální škody. Zatímco nepálské úřady otevřeně informuji o tisících obětech a pohřešovaných, čínský režim uvolňuje informace z tibetského okresu Gyirong jen velmi omezeně. Nezávislým novinářům i mezinárodním humanitárním organizacím je navíc vstup do zasažené tibetské oblasti zakázán.

V rámci celostátní cenzurní kampaně „*Čistý internet 2026*“ čínská policie postihuje obyvatele i uživatele sociálních sítí za sdílení neoficiálních zpráv či odhadů počtu obětí. Na platformách jako WeChat a Weibo dochází k systematickému mazání příspěvků, blokování sdílení a odstraňování autentických videí z postižených lokalit. Čínská státní média současně vytvářejí přísně řízený narativ, který potlačuje svědectví obětí a zaměřuje se výhradně na prezentaci záchranných operací a propagaci státního vedení.

Zdroje

Dorsey, J. (2026, září 8). The End of the Beginning? Developments in the International Regulation of Autonomous Weapons [příspěvek na blogu]. Dostupné z https://realities-of-algorithmic-warfare.nl/2026/09/08/the-end-of-the-beginning-developments-in-the-international-regulation-of-autonomous-weapons/

Geneva States Agree on Autonomous Weapons Regulation Framework (2026, září 8). Global Banking & Finance Review. Dostupné z https://www.globalbankingandfinance.com/states-reach-agreement-autonomous-weapons-talks-geneva/

Human Rights Watch. (2026). UN Talks on Killer Robots ends with Calls for Negotiations Growing. Dostupné z https://www.hrw.org/news/2026/09/07/un-talks-on-killer-robots-ends-with-calls-for-negotiations-growing

Amnesty International. (2026, srpen 11). Lebanon: Abolition of death penalty a landmark victory affirming justice must be rooted in human rights. Dostupné z https://www.amnesty.org/en/latest/news/2026/08/lebanon-abolition-of-death-penalty-a-landmark-victory-affirming-justice-must-be-rooted-in-human-rights/

Cullen, D. (2026, srpen 11). Lebanon abolishes the death penalty after 22 years without an execution [příspěvek na blogu]. Dostupné z https://blogs.law.ox.ac.uk/death-penalty-research-unit-blog/blog-post/2026/08/lebanon-abolishes-death-penalty-after-22-years

Farhat, B. (2026, srpen 11). Lebanon becomes first Arab country to abolish death penalty. Al-Monitor. Dostupné z https://www.al-monitor.com/originals/2026/08/lebanon-becomes-first-arab-country-abolish-death-penalty

Human Rights Watch. (2026, červenec 16). Lebanon: Abolishing Death Penalty Within Reach [tisková zpráva]. Dostupné z https://www.hrw.org/news/2026/07/16/lebanon-abolishing-death-penalty-within-reach

Duncan, N. (2026, září 19). Caribbean nations draft action plan to push UK to redress reparations over slavery. The Guardian. Dostupné z https://www.theguardian.com/world/2026/sep/19/caribbean-leaders-uk-slavery-reparations-conference

Farge, E. (2026, srpen 31). UN committee says countries must consider reparations for slave trade. CNBC Africa. Dostupné z https://www.cnbcafrica.com/2026/un-committee-says-countries-must-consider-reparations-for-slave-trade

Fotografie

[1] Ilustrační foto, Čína 2011, Čína, Michaela Luzio Stenzel, upravno: oříznutí

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce: Lívia Ivánková a Sára Aiblová

Další vývoj v tzv. bitcoinové kauze? Padlo rozhodnutí ve vazební věci Tomáše Jiřikovského

Jonáš Hodaň

Je to již více než rok, kdy se na veřejnost začaly prodírat detaily ohledně tzv. bitcoinové kauzy, které vyvolaly politické napětí na půdě poslanecké sněmovny. Nyní Ústavní soud posuzoval rozhodnutí ve vazební věci obviněného Tomáše Jiřikovského.

Na jaře minulého roku tehdejší ministr spravedlnosti Pavel Blažek oznámil přijetí daru od Tomáše Jiřikovského ve formě bitcoinů v celkové výši téměř jedné miliardy korun. Bitcoiny měly být údajně výnosem z trestné činnosti. Politická scéna se začala otřásat a ministr Blažek na svůj post rezignoval.

V této souvislosti dokonce opozice vyvolala neúspěšné hlasování o nedůvěře vlády premiéra Fialy. Mezitím orgány činné v trestním řízení započaly s vyšetřováním možného spáchání trestného činu. Kromě Tomáše Jiřikovského byl obžalován také již zmiňovaný bývalý ministr Blažek, jeho někdejší náměstek Radomír Daňhel a advokát Kárim Titz.

Prodloužení vazby Jiřikovského

V nyní posuzované věci Městský soud v Brně rozhodl o ponechání obviněného Tomáše Jiřikovského ve vazbě z důvodů dle § 67 písm. a) a c) trestního řádu a současně zamítl jeho žádost o propuštění z vazby na svobodu. Proti usnesení městského soudu se obviněný bránil stížností dle trestního řádu.

Stížnost byla zaslána Vrchnímu státnímu zastupitelství v Olomouci k vyjádření. Krajský soud

Obecné soudy rozhodly o ponechání stěžovatele ve vazbě [1]

v Brně následně rozhodl o stížnosti, aniž by obviněnému zaslal vyjádření státního zastupitelství na vědomí. Usnesení městského soudu zrušil, ovšem rozhodl, že se obviněný ve vazbě ponechává, neboť vazební důvody trvají i nadále.

Jiřikovský s uvedeným postupem krajského soudu nesouhlasil, a proto se obrátil na Ústavní soud. Krajský soud podle něj obsahově převzal argumentaci z vyjádření státního zastupitelství, aniž by v napadeném usnesení uvedl, že z tohoto vyjádření vycházel. Stěžovatel přitom nedostal příležitost se s tímto vyjádřením seznámit a reagovat na něj. Namítal proto, že krajský soud rozhodoval na základě podání protistrany, které mu nebylo zpřístupněno, čímž porušil zásadu kontradiktornosti řízení.

Ústavní záruky ve vazebním řízení

Jak připomenul Ústavní soud, součástí práva na soudní ochranu je také zásada kontradiktornosti řízení. Podle ní musí být účastníci zásadně seznámeni s každým stanoviskem, které může fakticky ovlivnit rozhodování soudu, a musí mít možnost se k nim vyjádřit.

Podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva pokud vyjádření neodkazovala pouze na předchozí rozhodnutí vydaná v dané věci, ale obsahovala i vlastní argumentaci, měl stěžovatel legitimní zájem se k nim vyjádřit. Současně není rozhodující nakolik taková vyjádření skutečně ovlivnila výsledné soudní rozhodnutí.

Byť Ústavní soud připouští, že ve vazebních věcech mohou být procesní záruky proporčně nižší, informace mající zásadní význam pro posouzení zákonnosti vazby musí být obhajobě poskytnuty k vyjádření. Tím má být zachována důvěra jednotlivců v objektivní fungování soudního systému.

Pochybení krajského soudu

Krajský soud po doručení vyjádření státního zastupitelství dne 14. 5. 2026 rozhodl v neveřejném zasedání až teprve dne 27. 5. 2026. Ani v tomto dvoutýdenním časovém oknu však vyjádření stěžovateli nezaslal. Krajský soud tvrdil, že z tohoto vyjádření při svém rozhodování nevycházel, jelikož nedopatřením nebylo senátu předloženo.

Ústavní soud však tuto argumentaci nepřijal a připomněl, že nedostatky v organizaci a činnosti soudní moci nemohou jít k tíži stěžovateli, který se na soud obrátil jako na ochránce svých subjektivních práv.

Ústavní soud navíc porovnal argumentaci státního zastupitelství s odůvodněním napadeného usnesení krajského soudu a shledal, že se důvody částečně překrývají. Vyjádření státního zastupitelství obsahovalo relevantní argumentaci ke stěžovatelovým stížním námitkám. Není proto vyloučeno, že vyjádření mohlo ovlivnit rozhodování krajského soudu v neprospěch stěžovatele.

Pokud krajský soud stěžovatele s uvedeným vyjádřením neseznámil, porušil tím zásadu kontradiktornosti řízení, která je součástí práva na soudní ochranu.

Věc se vrací krajskému soudu na stůl

Jelikož důvodem pro zrušení napadeného usnesení krajského soudu byla závažná procesní vada, Ústavní soud neposuzoval věcné námitky týkající se nutnosti setrvání stěžovatele ve vazbě.

Podle čl. 4 Ústavy je primárně na obecných soudech, aby tuto otázku posoudily v dalším řízení. V této části tak Ústavní soud ústavní stížnost odmítl pro nepřípustnost ve smyslu § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu.

Stěžovatel tedy rozhodně nemá vyhráno. Nálezem Ústavního soudu se mu však otevírá nový prostor pro to, aby přesvědčil obecné soudy, že v jeho věci vazební důvody pominuly.

Zdroje

Chybu brněnského soudu řešili až ústavní soudci. Jiřikovského z bitcoinové kauzy se zastali (2026, srpen 12). Česká justice. Získáno z https://www.ceska-justice.cz/2026/08/chyba-soudu-ustavni-soudci-jirikovsky-vazba/.

Nález Ústavního soudu ze dne 4. srpna 2026, sp. zn. IV. ÚS 1648/26.

Vláda ustála hlasování o vyslovení nedůvěry (2025, červen 18). ČT24. Získáno z https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/snemovna-rozhodne-o-neduvere-vlade-362080.

6 a půl roku pro exministra Blažka. Žalobkyně navrhla tresty v bitcoinové kauze (2026, srpen 8). Česká justice. Získáno z https://www.ceska-justice.cz/2026/08/6-a-pul-roku-pro-exministra-blazka-bitcoiny-obzaloba/.

Fotografie

[1] Obecné soudy rozhodly o ponechání stěžovatele ve vazbě. Justiční areál Brno, autor: Jonáš Hodaň, 4. 3. 2022, zdroj: vlastní archiv autora, upraveno: oříznutí

Aktuality sekce Česká republika a lidská práva

Gabriela Grünová

Ústavní soud nevyloučil Pavla Šámala z projednávání kompetenční žaloby

Plénum Ústavního soudu rozhodlo v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 16/26, že soudce zpravodaj Pavel Šámal, jenž byl označen vládou za podjatého, není vyloučen z projednávání návrhu prezidenta republiky na rozhodnutí sporu o rozsah kompetencí. Řízení navazuje na situaci vzniklou v souvislosti s účastí prezidenta na summitech Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO).

Vláda požadovala vyloučení prof. Šámala z projednání a rozhodnutí o věci s odůvodněním, že jí bylo odepřeno právo na spravedlivý proces, k čemuž mělo dojít tím, že jí měla být výzva k vyjádření k návrhu prezidenta doručena opožděně.

Ústavní soud (ÚS) však připomněl, že námitka podjatosti neslouží k přezkoumávání zákonnosti jednotlivých procesních kroků soudce a samotný nesouhlas s jeho procesním postupem nemůže být důvodem pro vyloučení. ÚS konstatoval, že z předložených skutkových tvrzení nevyplývá, že by Pavel Šámal byl ve věci osobně zaujatý nebo že by existovaly jiné okolnosti vyvolávající legitimní pochybnosti o jeho nestrannosti.

V neposlední řadě ÚS taktéž připomněl, že soudce zpravodaj není v plenárních věcech samostatným rozhodujícím soudcem, nýbrž soudcem, jehož úkolem je věc připravit a následně plénu předložit návrh rozhodnutí. Konečné rozhodnutí a s ním související odpovědnost za něj však vždy nesou všichni soudci pléna.

NSS posuzoval, zda lze tiskovou zprávu NS napadnout zásahovou žalobou

Nejvyšší správní soud (NSS) se v rozsudku sp. zn. 22 As 76/2026 poprvé zabýval otázkou, zda Nejvyšší soud vystupuje při zveřejňování tiskové zprávy jako správní orgán, a zda se lze proti takovému postupu domáhat ochrany ve

Budova Ústavního soudu [1]

správním soudnictví. Dospěl k závěru, že nikoliv, neboť tisková zpráva sama o sobě autoritativně nezasahuje do právní sféry dotčených osob.

Žalobci v rámci správní žaloby podané ke krajskému soudu namítali, že tisková zpráva Nejvyššího soudu zveřejněná v souvislosti se sporem o desetiprocentní podíl ve společnosti BOHEMIA ENERGY entity obsahuje zavádějící informace, a může tak ovlivnit rozhodování v dalších souvisejících řízeních.

NSS ve svém rozhodnutí konstatoval, že vydávání tiskových zpráv je pouze informačním úkonem spadajícím do organizační činnosti předsedy Nejvyššího soudu. Tento úkon spadá do oblasti nevrchnostenské správy a nejedná se tak o výkon veřejné moci, v rámci níž by soud jednostranně rozhodoval o právech a povinnostech jednotlivých stran. Dle NSS tak nebyly splněny podmínky k podání žaloby na ochranu před nezákonným zásahem podle soudního řádu správního.

Závěrem NSS konstatoval, že v případě vzniku újmy zveřejněním tiskové zprávy se dotčené osoby mohou svého práva domáhat prostředky soukromého práva před civilními soudy.

Snížení podpory v nezaměstnanosti

Vláda schválila návrh Ministerstva práce a sociálních věcí, který má od 1. ledna 2027 změnit parametry podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci. U uchazečů s předchozím příjmem by podpora v prvních dvou měsících činila 65 % průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu namísto současných 80 %. Ve třetím a čtvrtém měsíci by zůstala na úrovni 50 %, zatímco po zbývající část podpůrčí doby by vzrostla ze 40 % na 45 %.

Návrh zároveň ruší dosavadní výhodnější režim pro uchazeče starší 52 let, kteří podle současné úpravy pobírají podporu ve výši 80 % po dobu prvních tří měsíců a 50 % po další tři měsíce. Nově by se sazby 65 %, 50 % a 45 % uplatňovaly jednotně bez ohledu na věk. Délka podpůrčí doby by však i nadále závisela na věku uchazeče.

Vláda očekává, že tento krok přinese do státního rozpočtu úsporu ve výši 4,5 až 5 miliard Kč ročně. Změnu odůvodňuje stabilizovaným trhem práce a snahou, aby podpora plnila především překlenovací funkci. Návrh naopak kritizují odbory, opoziční strany, odborná veřejnost i zaměstnavatelé, kteří své výhrady adresovali v dopise ministru práce a sociálních věcí Alešovi Juchelkovi (ANO), který změnu navrhl.

Dle kritiků není snižování podpory opodstatněné, a to zejména na českém trhu práce, který se vyznačuje relativně nízkou úrovní mezd a nízkou mobilitou pracovní síly. Poukazují rovněž na to, že sociální odvody mají sloužit mimo jiné i k finančnímu zabezpečení osob pro případ nezaměstnanosti a k jednoduššímu přechodu z jednoho zaměstnání do jiného. Výhrady směřují taktéž k rychlému legislativnímu postupu bez předchozího vyhodnocení dopadů těchto změn a bez standardního připomínkového řízení, který tak neposkytuje dostatečný prostor pro odbornou a veřejnou diskusi.

Zdroje

Matoška, L. Šťastná, E. (2026, září). Nižší podpora motivuje k hledání práce, říká Pánek. Trh práce má sezónní charakter, změny po půl roce nejsou věrohodné, oponuje Hůle. Český rozhlas Plus. Získáno z https://plus.rozhlas.cz/nizsi-podpora-motivuje-k-hledani-prace-rika-panek-trh-prace-ma-sezonni-charakter-9642954

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. září 2026, č. j. 22 As 76/2026-50, dostupný z https://www.nssoud.cz/modalni-obsah/rozhodovaci-cinnost/rozhodnuti-427251?cHash=1270ab0ffbbbad120686c92581f46470

Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. září 2026, sp. zn. Pl. ÚS 16/26, dostupné z https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezy/2026/Pl._%C3%9AS_16-26_AN.pdf

Ústavní soud. (2026, září). Pavel Šámal zůstává soudcem v kauze tzv. kompetenční žaloby [tisková zpráva]. Získáno z https://www.usoud.cz/aktualne/pavel-samal-zustava-soudcem-v-kauze-tzv-kompetencni-zaloby

Vláda schválila návrh se snížením podpory v nezaměstnanosti (2026, září). Advokátní deník. Získáno z https://advokatnidenik.cz/2026/09/02/vlada-schvalila-navrh-se-snizenim-podpory-v-nezamestnanosti/

Vyjádření soudu může poškodit pověst. Spor o Bohemia Energy ukázal, co s tím (2026, září). Česká justice. Získáno z https://www.ceska-justice.cz/2026/09/nss-tiskova-zprava-bohemia-energy/

Fotografie

[1] Budova Ústavního soudu, autor: David Bernard, zdroj: vlastní archiv autora, úpravy: fotografie oříznuta

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních článků o lidských právech

Adéla Krejčířová

Vnitrostátní právo

Bukovič, M.: Diskriminační pracovní nabídky z důvodu pohlaví v judikatuře českých soudů. Právní rozhledy 15-16/2026.

Chromý, J.: Zneužití bezbrannosti dítěte z důvodu nízkého věku: jak jej vykládala judikatura a co změnila novela trestního zákoníku. Státní zastupitelství 2/2026.

Kupilíková, J.: Práce na dálku pro rodiče a pečující aneb § 241a ZPr jako cesta k work-life balance?. Právní rozhledy 15-16/2026.

Melková, B.: Nekonsensuální pornografie v českém trestním právu - posun kupředu?. Státní zastupitelství 2/2026.

Rydval, T.: K okamžiku zániku zastupování advokáta ex offo v detenčním řízení. Bulletin advokacie 7-8/2026.

Sležková, A.: Procesní opatrovník dítěte v řízení o úpravě poměrů: nejlepší zájem jako problematické hledisko. Právní rozhledy 15-16/2026.

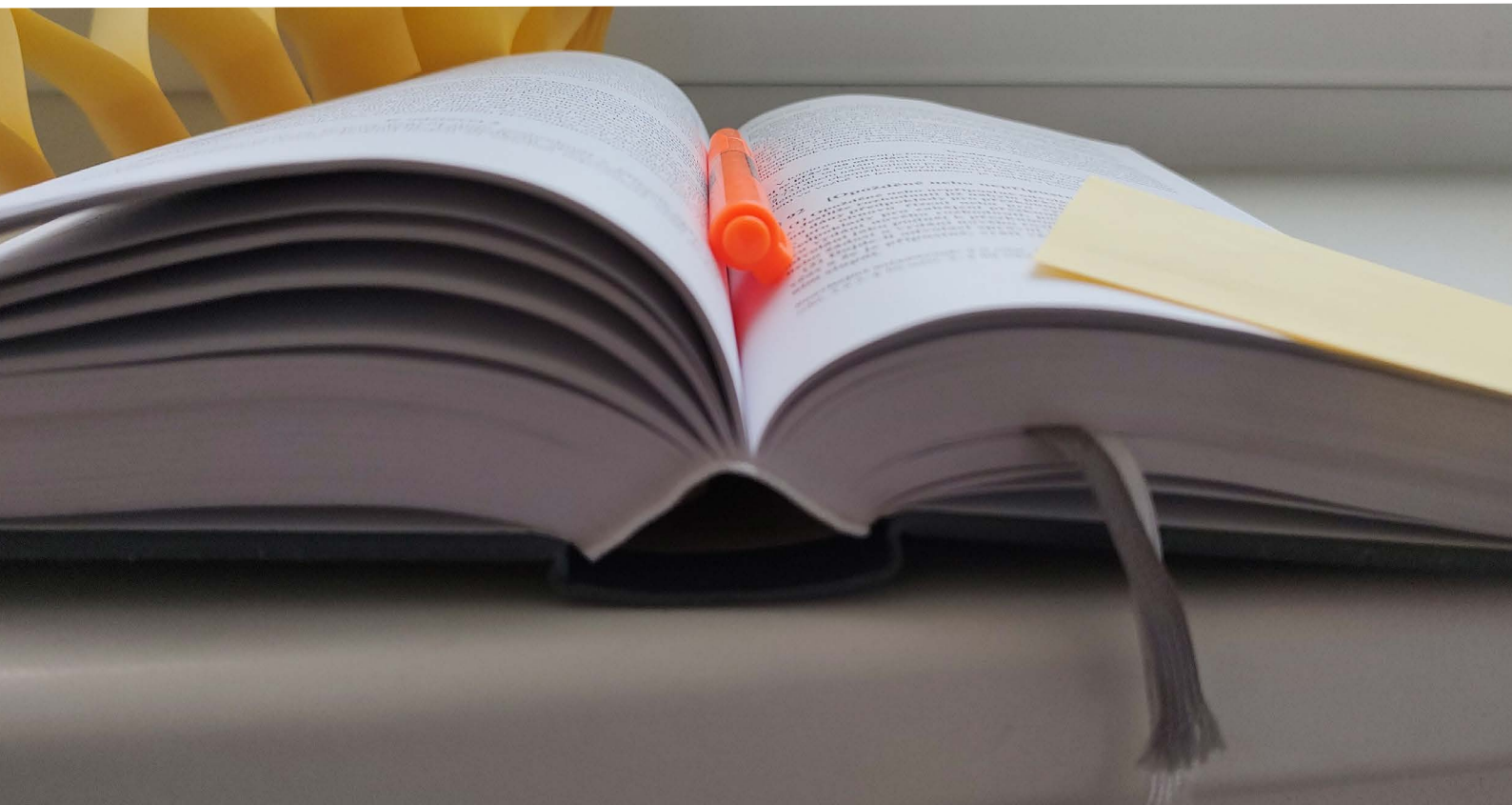
Šámal, P.: K judikatuře Ústavního soudu o trestání zejména sexuálních trestných činů. Trestněprávní revue 2/2026.

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

Aloamaka, P. C.: Reconceptualising Cultural Rights: Toward a Decolonial and Inclusive Framework in International Human Rights Law. Bratislava Law Review 1/2026.

Binswanger, C., Fleischhacker, M., Graf, E.-M. & Zimmermann, A.: Researching the Un/Speakability of Gender-Based Violence in Academia: Promoting an Interdisciplinary, Intersectional, and Multi-Level Context-Oriented Approach. Czech Journal of International Relations 2/2026.

Ilustrační fotografie [1]

Buxton, P. & Ostaszewska, A.: Hostages of/by the Language: The Origins, Process and Consequences of (Not) Talking About Domestic and Gender-Based Violence in Poland. Czech Journal of International Relations 2/2026.

Dés, F.: The Invisibility of Violence Against Women in Prostitution: Hungarian Women's Narrative Strategies Within and Beyond the Industry. Czech Journal of International Relations 2/2026.

Nenadić, S. & Bošković, M. M.: Human Dignity in European Criminal Law: Legal Constraint Between Ethical Ideal and Cultural Pluralism. Bratislava Law Review 1/2026.

Shevtsova, M. & Sachseder, J.: Decentring Gender-Based Violence: Central and Eastern European Perspectives in International Relations. Czech Journal of International Relations 2/2026.

Skoruša, L., Marek, K., Horák, O. & Vičar, R.: The Impact of Recent Legal Regulation of Armed Conflict in the Context of the War in Ukraine. Vojenské rozhledy 1/2026.

Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

Gergało-Dąbek, N.: In the Beginning Was the Word: The Role of Language and Culture in Peace Operations. Vojenské rozhledy 1/2026.

Gordiienko, L.: Law, War, and Gender-Based Violence: Addressing Sexual Misconduct in the Ukrainian Armed Forces Amidst Ongoing Hostilities. Czech Journal of International Relations 2/2026.

Gotthardova, K.: Discredited and Disgraced: Gender-Based Violence against Women Politicians and Journalists in Slovakia. Czech Journal of International Relations 2/2026.

Johnson, J. E. & Tsiko, V.: Testing the Norms of the Women, Peace, and Security Agenda: Ukraine's Decolonial Feminist Response to Russia' s Conflict-Related Sexual Violence. Czech Journal of International Relations 2/2026.

Juříková, K.: AI technokracie jako budoucnost vládnutí: parlamentní model. Jurisprudence 2/2026.

Kolmašová, Š. & Kolmaš, M.: Když velmoc přestane vysvětlovat: Trump, Venezuela a budoucnost nevměšování. Mezinárodní politika. 21. 5. 2026.

Sierra, G., Azkune, J. & Etxebarria, E.: Changes in the electoral behaviour of non-statewide parties: The case of CiU and its derived organizations in Catalonia (1995–2021). Acta Politologica 1/2026.

Sydoruk, T., Vitsenko, V. & Avhustiuk, M.: Normative Power and EU Security Integration. Obrana a strategie 1/2026.

Tureček, B.: Iranian Foreign Policy: Ideological Roots and Strategic Implications. Obrana a strategie 1/2026.

Yuskiv, B. & Karpchuk, N.: Emotional Impact of Pro-Russian Disinformation in the Czech Information Space: Analysis of Sentiments, Narratives and Manipulative Strategies (2016–2023). Politologický časopis 2/2026.

Fotografie

[1] Ilustrační fotografie. Právní literatura (2), autor Jakub Dubják, 6. 8. 2025, upraveno: oříznuto.

Redakce Bulletinu

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

Mgr. Nikola Burdová

Nikola vystudovala Právnickou fakultu na Karlově univerzitě v Praze. Vedle lidských práv se zajímá o mezinárodní humanitární právo nebo také o právo trestní. V minulosti se věnovala například dobrovolnictví pro Amnesty International a zúčastnila se stáže v neziskové organizaci zaměřující se na uprchlické a azylové právo. Momentálně pracuje v advokátní kanceláři.

Mgr. Klára Popelková

Klára je studentkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a během studia ji nejvíce oslovilo mezinárodní trestní právo, kterému by se chtěla věnovat i nadále. Absolvovala zahraniční studijní pobyt ve Slovinsku se zaměřením na srovnávací ústavní a mezinárodní právo. Ve volném čase byste ji nejčastěji potkali při sportu, na horách nebo při cestování s batohem na zádech.

Stážisté:

Bc. Lucie Bartáková: Lucie studuje poslední ročník oboru Právo a právní věda na Západočeské univerzitě v Plzni. Na studium navázala po absolvování bakalářského programu Právo v podnikání. Zajímá se o mezinárodní právo veřejné, zejména o mezinárodní trestní soudnictví a válečné právo. Ve volném čase ráda cestuje, píše knihy a poslouchá hudbu.

Lucie Pirklová: Lucie je studentkou pátého ročníku oboru Právo a právní věda na Univerzitě Karlově. Zajímá se o témata mezinárodního trestního a humanitárního práva, což dále prohloubila její stáž u Služby kriminální policie a vyšetřování ČR a dobrovolnictví pro organizaci UNICEF. Mezi její největší koníčky patří cestování a pečení.

Karolína Nešpůrková: Karolína je studentkou 3. Ročníku právnické fakulty Univerzity Karlovy. Absolvovala studijní stáž ve Velké Británii na Northumbrijské univerzitě, kde se začala věnovat mezinárodnímu trestnímu právu. Momentálně pracuje v advokátní kanceláři se zaměřením na právo AI. Mezi její koníčky se řadí sport, cestování a čtení.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Tomáš Opat

Tomáš vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, kde se věnoval především mezinárodnímu právu a lidským právům. Po škole nastoupil na stáž v NATO, kde působil v sekci politického plánování kanceláře generálního tajemníka. V současné době pracuje jako parlamentní asistent v Evropském parlamentu, kde se věnuje především otázkám týkajícím se výborů pro zahraniční vměšování a dezinformace a pro kulturu a vzdělávání.

Eliška Andrš, BA, MPhil

Eliška vystudovala právo na University of Cambridge a University of Oxford, přičemž na druhé jmenované se zabývala především právem na ochranu osobních údajů. Následně získala zkušenosti v oblasti GDPR a ochrany lidských práv a v současné době pracuje na právním komentáři ohledně EU AI Act pro Institute for Law and AI.

Stážisté:

Adéla Krejčířová: Adéla je studentkou třetího ročníku Právnické fakulty MUNI. Pomvěduje na Ústavu pro otázky soudnictví. Její oblastí zájmu jsou lidská práva a práva LGBTQI+ lidí. V květnu absolvovala kurz v Lyonu, který se zabýval právy queer lidí. Minulý rok dobrovolničila v Lize lidských práv. Ve volném čase čte fantasy knížky nebo háčkuje.

Anna Slezáková: Anna studuje čtvrtý ročník Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Absolvovala stáže v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování ČR před ESLP a na Odboru lidských práv a transformační politiky Ministerstva zahraničních věcí. Nejvíc ji zajímají témata práv žen, bioetiky a migrace.

Kryštof Urban: Kryštof je student 5. ročníku Právnické fakulty ZČU v Plzni. Absolvoval zahraniční pobyty ve Francii a Německu. Třetím rokem se věnuje obchodnímu a insolvenčnímu právu v přední české advokátní kanceláři. Dlouhodobě ho zajímají lidská práva, přičemž aktuálně se zaměřuje zejména na otázky náboženské svobody. Ve volném čase se věnuje triatlonu.

Veronika Havlová: Veronika je studentkou třetího ročníku Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Nejvíce se zajímá o právo ústavní, mezinárodní a občanské, se kterým má i praktické zkušenosti ze své tříleté praxe v advokátní kanceláři. Ve volném čase ráda čte a objevuje nové kavárny.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Bc. Michaela Luzio Stenzel

Michaela vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity a současně Mezinárodní vztahy a Evropská studia. Zajímá se o mezinárodní politiku, lidská práva a problematiku aplikace mezinárodního práva v kyberprostoru. Absolvovala stáže na Velvyslanectví ČR v Římě a Stálé misi ČR při OSN v New Yorku. Po dokončení studií působila jako OSN Dobrovolnice při Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu v Sarajevu.

Mgr. Radek Tesař

Radek vystudoval Právnickou fakultu Masarykovy univerzity. Záhy po dokončení studia nastoupil jako stážista na Ústavní soud do týmu profesora Wintra. V současnosti již jako asistent působí v týmu místopředsedkyně Ústavního soudu profesorky Ronovské. Zajímá se o problematiku civilního práva procesního, a to zejména o insolvenční právo. Téměř tři roky pracoval v kanceláři insolvenčních správců, odkud se přesunul na praxi na insolvenční úsek ke Krajskému soudu v Brně.

Stážisté:

Madlen Seibertová: Madlen studuje třetím rokem obor Mezinárodní vztahy na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Nejvíce se zajímá o postkomunistický prostor a Blízký a Střední východ, a to v kontextu lidských a potažmo ženských práv. Je studentskou redaktorkou univerzitního magazínu. Nejraději tráví volný čas na horách, jízdou na kole nebo četbou.

Kristýna Sýkorová: Kristýna studuje mezinárodní vztahy a politologii na CEVRO Univerzitě a zároveň postgraduální program MPA na Diplomatické akademii. Věnuje se tématům lidských práv, duševního zdraví a ESG, kterým se prakticky přibližuje skrze stáže ve Změně k lepšímu, Škole lidských práv i tvorbou metodických materiálů.

Tobiáš Ševčík: Tobiáš studuje Právo a právní vědu na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Středem jeho zájmu jsou ústavní právo a lidská práva. Působil jako pomocná vědecká síla na katedře ústavního práva a politologie, dříve též překládal. Ve volném čase rád čte, vaří a učí se jazyky. S šálkem ranní kávy nebo čaje je mu hned lépe.

Klára Čepičková: Klára studuje třetí ročník Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Je členkou univerzitního týmu pro lidskoprávní Helga Pedersen Moot Court a pomvěduje na Ústavu pro otázky soudnictví. Nejvíc ji zajímá problematika genderově podmíněného násilí a sociálních rozdílů ve společnosti. Ve volném čase tancuje dancehall a čte.

BLOG NA WEBU CENTRA

Věděli jste, že na Blogu Centra jsou další krátké články o lidskoprávních tématech? Podívejte se zde.

Více na **www.centrumlidskaprava.cz**

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Lívia Ivánková

Lívia je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity, kde se již během studia začala odborně věnovat problematice lidských práv. Své profesní působení spojila s Nejvyšším soudem, na němž nejprve pracovala jako poradkyně pro otázky evropského práva a následně vedla oddělení analytiky a srovnávacího práva. Ve své práci se dlouhodobě zaměřuje na evropský systém ochrany lidských práv a právo Evropské unie. Odborné zkušenosti si rozšířila také během stáže u Evropského soudu pro lidská práva.

Mgr. Sára Aiblová

Sára vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity. Po dokončení studia nastoupila jako asistentka soudce na Nejvyšší správní soud, kde již dříve opakovaně působila jako praktikantka. S Centrem pro lidská práva a demokracii je spojena od roku 2023, kdy začínala jako stážistka v evropské sekci. Zájem o lidská práva ji provázel i během studijního pobytu na Universiteit Antwerpen a promítl se také do její diplomové práce, v níž se věnovala intersekcionální diskriminaci.

Stážisté:

Ondřej Kučera: Ondřej studuje na Masarykově univerzitě druhým rokem Právnickou fakultu a prvním rokem obor politologie na Fakultě sociálních studií. Nejvíce ho zajímají ústavní právo a lidská práva. Ve svém volném čase rád cvičí karate, kouká na seriály nebo čte knížky.

Jonáš Hodaň: Jonáš je studentem posledního ročníku na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Absolvoval stáže na Nejvyšším soudě v rámci věcněprávního senátu a na Ústavním soudě v týmu profesorky Ronovské. Předtím pracoval v advokátní kanceláři. Zajímá se především o civilní právo procesní, a to zejména o problematiku opravných prostředků.

Mgr. Gabriela Grünová: Gabriela absolvovala Prf MUNI a nyní je advokátní koncipientkou. V rámci svého studia i praxe se věnovala oblasti domácího násilí, institutu ombudsmana, životního prostředí a zajímá se i o otázky genderové rovnosti. Pletací jehlice u postele, doutnající santalové dřevo nebo kurz sítotisku u ní není nic neobvyklého.

Editace a sazba Bulletinu

Mgr. Bc. Jakub Dubják

Jakub absolvoval obor Právo a právní věda společně s oborem Mezinárodněprávní obchodní studia na Masarykově univerzitě v Brně. Dále je zde aktuálně, tzv. z lásky ke hře, studentem navazujícího oboru Veřejná správa. Zájem má především o sféru veřejného práva. Rád se věnuje rekreačním sportům, vaření, čtení knih a je milovníkem čaje.

Kristína Majbová

Kristína je studentkou mezinárodních vztahů na Masarykově univerzitě. Kromě studia se aktivně věnuje dobrovolnické činnosti v několika organizacích, kde se podílí na vzdělávání a podpoře dětí ze sociálně vyloučených komunit. Ve volném čase se ráda věnuje folkloru a postupně se učí tradiční folklorní tance.

Centrum pro lidská práva a demokracii

Bulletin **vydává** Centrum pro lidská práva a demokracii
e-mail info@centrumlidskaprava.cz | **web** www.centrumlidskaprava.cz
Redakční rada Nikola Burdová, Klára Popelková, Eliška Andrš, Tomáš Opat, Michaela Stenzelová, Lívia Ivánková, Pavel Doubek, Radek Tesař, Sára Aiblová, **Koordinátor sekce téma** Pavel Doubek, **Kontakt na editora** nfo@centrumlidskaprava.cz, **Editor** Jakub Dubják, **Sazba** Kristína Majbová | **ISSN** 1804-2392.